

การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ
ผ่านประวัติศาสตร์จีนเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีน
ที่สะท้อนผ่าน Soft Power จีนปัจจุบัน

ผาณิตา สัตยพงศ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

สารนิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ
ผ่านประวัติศาสตร์จีน เปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีน
ที่สะท้อนผ่าน Soft Power จีนปัจจุบัน

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต

วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2567

พิกิตา สักยพงศ์

นางสาวผาณิตา สักยพงศ์
ผู้วิจัย

Winai W

รองศาสตราจารย์วินัย วงศ์สุวรรณ

Ph.D.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ธีรพงษ์

ธีรพงษ์ ปิณเจตสิกกุล

Ph.D.

กรรมการสอบสารนิพนธ์

Valuati Kachornam

รองศาสตราจารย์วิชา รัชธรรม

Ph.D.

คณบดี

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยิ่ง คงอาชาภัทร

Ph.D.

ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านประวัติศาสตร์จีนเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีนที่สะท้อนผ่าน Soft Power ซีรีส์จีนปัจจุบัน ของนักศึกษาระดับปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์วินัย วงศ์สุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ความรู้ ข้อคิด ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งการวิจัยครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยิ่ง คงอาชาภัทร ที่ให้ความรู้และคำแนะนำในการทำวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกคนที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษา สาขาการตลาด รุ่น 25B สำหรับความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วย สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้คงเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

ผาณิตา สัตยพงศ์

การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านประวัติศาสตร์จีน
เปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีนที่สะท้อนผ่าน Soft Power จีนปัจจุบัน

A STUDY OF GENDER INEQUALITY EXPERIENCED BY WOMEN UNDER POWER
DYNAMICS IN CHINESE HISTORY IN COMPARISON TO THE SOCIAL CONTEXT OF
CHINESE WOMEN AS REFLECTED IN CONTEMPORARY CHINESE SOFT POWER
DRAMAS

ผาณิตา สัตยพงศ์ 6550125

กจ.ม.

คณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์วินัย วงศ์สุวรรณ, Ph.D., ผู้ช่วยศาสตราจารย์
บุญยิ่ง คงอาชาภัทร, Ph.D., ชีรพงษ์ ปิณิจิเสศิกุล, Ph.D.

บทคัดย่อ

สาธารณรัฐประชาชนจีนหรือประเทศจีนได้รับการจัดอันดับเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางเพศอยู่ในอันดับที่ 107 ของโลก
จากรายงานของ Global Gender Gap 2023 ของ World Economic Forum ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศไม่เพียงแต่มีรากฐานมาจากด้านเศรษฐกิจ การเมือง
การศึกษา เท่านั้น แต่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและสังคมในอดีตแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ที่ยังคงมีบทบาทอย่างมาก ปัจจุบัน
ลัทธิขงจื้อยังคงมีอิทธิพลต่อการรับรู้พฤติกรรมและทัศนคติแบบเหมารวมทางเพศของบทบาทผู้หญิงในสังคมที่ยังคงเชื่อมโยงความไม่เท่าเทียมกัน
ระหว่างชายและหญิงเข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ต่อนานาประเทศนโยบายภายในประเทศและต่างประเทศของจีนจึงเน้นการ
ส่งออก Soft Power หรือ อำนาจอ่อน มุ่งเน้นการเผยแพร่ทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในบริบทความรักชาติ รักครอบครัว ซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกของ
ผู้หญิงในบทละครทั้งสองประเภทมีความเปลี่ยนแปลงจากอดีตจากการได้รับอิทธิพลของตะวันตก แต่ยังคงสะท้อนแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ตามหลัก
ขงจื้อ

การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านประวัติศาสตร์จีนเปรียบเทียบกับบริบททางสังคม
ของผู้หญิงจีนที่สะท้อนผ่าน Soft Power จีนปัจจุบัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยโดยการสังเกต (Observational
Research) ศึกษาเชิงลึกในรูปแบบของการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Observational Analytic Studies) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยรวบรวม
ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจีนทั้งหมด 3 เรื่อง คือ 1) เรื่อง The Romance of Tiger and Rose 2) เรื่อง The Rational
Life 3) เรื่อง She and her perfect husband

ผลการศึกษาพบว่า นโยบายของรัฐมีผลต่อบทบาทของประชาชนเพศหญิงของจีน นโยบายลูกคนเดียวส่งผลให้อัตราการเกิดใน
ประเทศจีนลดลงมาก และการแต่งงานในจีนก็กำลังตกอยู่ในภาวะตกต่ำ ดังนั้นจึงมีนโยบายผลักดันให้ผู้หญิงกลับมาปฏิบัติบทบาทของผู้หญิงที่ดี
กระตุ้นการมีบุตรหลายคน แต่ประชาชนจีนในปัจจุบันติดกับดักทางเศรษฐกิจด้วยอัตราค่าครองชีพที่สูงขึ้นทำให้การมีครอบครัวหรือมีลูกนั้นใช้เงิน อีก
ทั้งผู้หญิงกลายเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ใหญ่ที่สุดในประเทศจีน เพราะการตัดสินใจซื้อสินค้าภายในครอบครัว และการซื้อของออนไลน์นั้นล้วนเป็นผู้หญิง
จึงเกิดอิทธิพลจาก She Theme การสร้างซีรีส์ที่มีผู้หญิงเป็นตัวละคร เล่าเรื่องผ่านผู้หญิงแกร่ง

คำสำคัญ : ความไม่เท่าเทียมทางเพศ/ บทบาทของผู้หญิงจีน/ ลัทธิขงจื้อ/ Soft Power/ She Theme

55 หน้า

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
1.3 ขอบเขตการวิจัย	8
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาษาหนู่วู้ (女书)	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางเพศ	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งออกวัฒนธรรมจีน	13
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับละครหรือซีรีส์จีน	15
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี Soft Power	16
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีอำนาจทางวินัย หรืออำนาจในการควบคุมพฤติกรรม (Disciplinary power)	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	20
3.1 วิธีการวิจัย	20
3.2 กลุ่มตัวอย่าง	21
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	22
3.3.1 แหล่งข้อมูลที่รวบรวมเพื่อการศึกษา	24
3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	25
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	25
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analytic)	25
3.5.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังต่อไปนี้	26
3.5.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิเคราะห์ข้อมูล	26
บทที่ 4 ผลการวิจัย และการอภิปรายผล	27
4.1 กระบวนการเก็บข้อมูลและความท้าทาย	27
4.2 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล	28
4.2.1. การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary research)	28
4.2.2. การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต (Observation Method)	30
4.2.3. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (In-dept Interview)	35
4.3 แนวคิดหลักที่ได้จากผลการวิจัย	38
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	46
5.1 สรุปผลการวิจัย	46
5.1.1 ประวัติศาสตร์ความไม่เท่าเทียมทางเพศของจีนผ่านความเป็นมาของการเกิด ภาษาหนู่วู้	47
5.1.2 แนวคิดผู้หญิงแบกฟ้าไว้ครึ่งหนึ่ง ความเท่าเทียมที่ผู้หญิงใส่ฝัน	47
5.1.3 แนวคิดผู้หญิงเพศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและกระแสสังคม (She Theme)	48
5.2 ข้อจำกัดทางการวิจัย	49
5.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	50
5.4 ข้อเสนอแนะ	50
บรรณานุกรม	51

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
3.1	ข้อมูลตัวอย่างซีรีส์เป้าหมายทั้งหมดสามเรื่อง	23
3.2	เอกสารทางวิชาการที่ใช้ในการอ้างอิง หนังสือ Inscribing Intimacy: The Fading Writing Tradition of Nüshu	24

สารบัญรูปลภาพ

	หน้า
1.1 The Global Gender Gap Index ranking by region 2023	2
1.2 Banking to the Mainland	5
1.3 Thailand Top video streaming platforms by subscriber count in 2023	6
1.4 Thailand Proportion of streaming platform subscribers who say they are a satisfied customer	7
2.1 การเปรียบเทียบตัวอักษรหนู่วู้ชู้กับตัวอักษรจีน	11
2.2 Third day letter given to a newly married woman	11
2.3 Gender inequality by nation	13
2.4 Streaming Application ออกอากาศซีรีส์จีนถูกลิขสิทธิ์ในประเทศไทย	15
2.5 ค่าสมัครสมาชิก Streaming Application ในประเทศไทย	16
2.6 Global Soft Power Index 2022	18
4.1 พิพิธภัณฑ์บ้านหนู่วู้ชู้	30
4.2 บทบาทและการแต่งกายของนางเอก	31
4.3 บทบาทและการแต่งกายของตัวละครรอง	31
4.4 บทบาทและการแต่งกายของพระเอก	32
4.5 บทบาทของเรื่อง The Rational Life	34
4.6 บทบาทของเรื่อง She and her perfect husband	35
4.7 Empowered Chinese women transform into driving forces of consumption	41
4.8 Women in higher-tier cities are more likely to be property and car owners	41
4.9 Starting a family is no longer a priority for young Chinese women	42
4.10 กรอบแนวคิด หลักฐานและทฤษฎีสันับสนุน	44

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ที่มาและความสำคัญ

อ้างอิงจากรายงาน Global gender Gap Report 2023 ของ World Economic Forum พบว่าปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือประเทศจีน มีความเหลื่อมล้ำทางเพศอยู่ในอันดับที่ 107 ของโลกซึ่งลดลง 5 อันดับจากปีค.ศ. 2022 และอยู่อันดับที่ 15 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Global gender Gap Report, 2023) การที่ประเทศจีนถูกจัดอันดับลดลงนั้นสามารถอธิบายได้ว่าการพัฒนาทางด้านความเท่าเทียมทางเพศเป็นไปอย่างช้ากว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศทั่วโลก การพัฒนาความเท่าเทียมทางเพศอย่างช้าของประเทศจีนสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและผู้คนในสังคม เพราะความไม่เท่าเทียมกันทางเพศไม่เพียงแต่มีรากฐานมาจากด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาเท่านั้น แต่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและสังคมในอดีตด้วย เนื่องจากวัฒนธรรมจีนถูกหล่อหลอมมาจากความเชื่อทางปรัชญา บรรทัดฐานทางสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรม บ่งบอกถึงปิตาธิปไตย หรือแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ที่ยังคงมีบทบาทอย่างมากภายในประเทศ ปัจจุบันลัทธิขงจื้อ (Confucius, 孔子 Kǒngzǐ) ยังคงมีอิทธิพลต่อการรับรู้ พฤติกรรมและทัศนคติแบบเหมารวมทางเพศของบทบาทผู้หญิงในสังคมที่ยังคงเชื่อมโยงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงเข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิม (Veronica Zanon & Martina Albini, 2021)

TABLE 1.3 The Global Gender Gap Index rankings by region, 2023

Eurasia and Central Asia				Europe			
Country	Rank		Score	Country	Rank		Score
	Regional	Global			Regional	Global	
Moldova, Republic of	1	19	0.788	Iceland	1	1	0.912
Belarus	2	41	0.752	Norway	2	2	0.879
Armenia	3	61	0.721	Finland	3	3	0.863
Kazakhstan	4	62	0.721	Sweden	4	5	0.815
Ukraine	5	66	0.714	Germany	5	6	0.815
Georgia	6	76	0.708	Lithuania	6	9	0.800
Kyrgyzstan	7	84	0.700	Belgium	7	10	0.796
Azerbaijan	8	97	0.692	Ireland	8	11	0.795
Tajikistan	9	111	0.672	Latvia	9	13	0.794
Türkiye	10	129	0.638	United Kingdom	10	15	0.792
				Albania	11	17	0.791
				Spain	12	18	0.791
				Switzerland	13	21	0.783
				Estonia	14	22	0.782
				Denmark	15	23	0.780
				Netherlands	16	28	0.777
				Slovenia	17	29	0.773
				Portugal	18	32	0.765
				Serbia	19	38	0.760
				France	20	40	0.756
				Luxembourg	21	44	0.747
				Austria	22	47	0.740
				Croatia	23	55	0.730
				Poland	24	60	0.722
				Slovakia	25	63	0.720
				Bulgaria	26	65	0.715
				Montenegro	27	69	0.714
				Malta	28	70	0.713
				North Macedonia	29	73	0.711
				Italy	30	79	0.705
				Bosnia and Herzegovina	31	86	0.698
				Romania	32	88	0.697
				Greece	33	93	0.693
				Hungary	34	99	0.689
				Czech Republic	35	101	0.685
				Cyprus	36	106	0.678

East Asia and the Pacific			
Country	Rank		Score
	Regional	Global	
New Zealand	1	4	0.856
Philippines	2	16	0.791
Australia	3	26	0.778
Singapore	4	49	0.739
Lao PDR	5	54	0.733
Viet Nam	6	72	0.711
Thailand	7	74	0.711
Mongolia	8	80	0.704
Indonesia	9	87	0.697
Cambodia	10	92	0.695
Timor-Leste	11	95	0.693
Brunei Darussalam	12	96	0.693
Malaysia	13	102	0.682
Korea, Republic of	14	105	0.680
China	15	107	0.678
Vanuatu	16	108	0.678
Fiji	17	121	0.650
Myanmar	18	123	0.650
Japan	19	125	0.647

Global Gender Gap Report 2023 25

ภาพที่ 1.1 The Global Gender Gap Index ranking by region 2023, World Economic Forum, 2023

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมยาวนาน โดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์บ่งชี้ว่าอารยธรรมจีนมีอายุราว 5,000 ปี โดยมีรากฐานที่สำคัญจากการคิดค้นภาษาเขียน หรือ ภาษาจีนปัจจุบัน ในยุคราชวงศ์ฉินศตวรรษที่ 58 ก่อนคริสต์ศักราช ริเริ่มการใช้ภาษากลางในการสื่อสาร ในขณะที่เดียวกันเกิดการเผยแพร่ลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋า อิทธิพลจากหลักปรัชญาขงจื้อเน้นคำสอนด้านพฤติกรรมปฏิบัติทางสังคม คือ “ภาระผูกพันที่ใช้กำหนดความสัมพันธ์” (Relationship Defined Obligations, rén lún 人伦) คือ ภาระผูกพันที่ทุกฝ่ายพึงปฏิบัติต่อกันตาม "หลักบรรทัดฐานความสัมพันธ์ห้าประการ" (Five Cardinal Relationship, wǔ lún 五伦) ได้แก่ (1) พลเมืองต้องเชื่อฟังรัฐบาล (2) ลูกหลานต้องเชื่อฟังพ่อแม่ (3) ภรรยาต้องเชื่อฟังสามี (4) ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้อง และ (5) ความสัมพันธ์ระหว่างมิตรสหาย (Feng Xin-ming, 2009) โดยลัทธิขงจื้อได้แบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของชายหญิงในสังคมโดยใช้สำนวนที่ว่า “ผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงอยู่ในบ้าน” (男主外, 女主, nánzhùwài, nǚ zhùnèi) สอนให้ผู้หญิงต้องยึดหลักปฏิบัติ “การเชื่อฟัง 3 ประการและคุณธรรม 4 ประการ” (Three Obediences and Four Virtue, sān cóng sì dé 三从四德) ซึ่งเป็นคำสอนทางศีลธรรมกำหนดพฤติกรรมที่ผู้หญิงพึงปฏิบัติ หลักการเชื่อฟัง 3 ประการ ได้แก่ (1) การเชื่อฟังบิดาก่อนแต่งงาน (2) เมื่อแต่งงานต้องเชื่อฟังสามี

และ (3) เมื่อสามีตายต้องเชื่อฟังลูกชาย หลักคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ (1) การพูดที่เหมาะสม (2) รูปลักษณะสุภาพเรียบร้อย (3) มีคุณธรรม และ (4) ขยันทำงาน จากแนวคิดข้างจื้อทำให้ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้สังคมปิตาธิปไตย ให้ความสำคัญและอำนาจกับผู้ชายและครอบครัวมากกว่าผู้หญิง เมื่อระยะเวลาผ่านไปบทบาทของผู้หญิงยิ่งถูกคอกย้ำจากวัฒนธรรมในสังคม จึงเกิดเป็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงบนฐานความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางเพศของผู้หญิงจีน (Gender base violence) ยกตัวอย่างเช่น ประเพณีการรัดเท้าคอกบัว ภาวะที่แสดงออกถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงจีนในอดีต เพราะความเชื่อที่ว่าสุดยอดความงามของสตรีคือการมีเท้าคู่เล็กคุดกليبคอกบัว โดยการรัดเท้าจะทำให้เกิดความมั่งคั่งและเป็นเครื่องรับรองสถานะความสุขของผู้หญิงในอนาคต สังคมปิตาธิปไตยในจีนตามหลักขงจื้อเหมารวม (Stereotypes) ว่าผู้หญิงที่รัดเท้าเท่านั้นถึงจะเป็นผู้หญิงดี มีคุณค่า ชีวิตของเธอมีผู้ชายเป็นผู้นำและต้องพึ่งพาผู้ชายเสมอ คำสอนต่างๆ เพื่อเตรียมตัวเป็นภรรยาที่ดี อนาคตผู้หญิงจึงจะขึ้นอยู่กับขนาดเท้าของเธอ เพราะมีความเชื่อว่าเท้ายิ่งเล็กจะแสดงถึงความกตัญญูต่อครอบครัว ดังนั้นการรัดเท้าจึงเป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิงที่ดี เป็นสิ่งเดียวที่ผู้หญิงจะได้รับการยอมรับจากสังคม ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้หญิงที่ดี มีความอดทน สามารถเป็นแม่ที่ดีเลี้ยงลูกชายที่จะเป็นทายาทสืบทอดตระกูลสามีต่อไปได้ อีกหนึ่งวัฒนธรรมที่เป็นตัวอย่างชัดเจนนั่นก็คือ ประเพณีการคลุมถุงชน การแต่งงานของสังคมจีนคือการสืบทอดวงศ์ตระกูล การเพิ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว และการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว แต่สำหรับผู้หญิงแต่งงานเข้าไปเป็นสะใภ้ในครอบครัวของฝ่ายชายก็เพื่อปรนนิบัติพ่อแม่ของสามี โดยการคลอดลูกชายจะทำให้ได้รับการยอมรับมากขึ้น ตามธรรมเนียมจีน โบราณในวันแต่งงานเจ้าสาวจะถูกส่งตัวไปบ้านเจ้าบ่าว และต้องมีขบวนสินสอดของเจ้าสาวติดตามไปด้วย คือของใช้ทุกอย่างที่พ่อแม่เจ้าสาวเตรียมให้ลูกสาวเอาไปใช้ในบ้านสามีตลอดชีวิต รวมทั้งเครื่องใช้สอยในบ้านทุกอย่างรวมถึงโรงศพ สำหรับในอดีตการแต่งงานหมายถึงการสูญเสียครอบครัวของเธอ เพราะเมื่อแต่งงานออกไปอยู่ครอบครัวผู้ชายก็จะไม่ได้พบครอบครัวตัวเองอีก เพราะผู้หญิงไม่มีสิทธิ์ในการเรียนอักษรจีนจึงเขียนหนังสือไม่เป็นส่งจดหมายไม่ได้ ทำให้ครอบครัวผู้หญิงไม่มีโอกาสรับรู้ข่าวสารของลูกสาวได้เลย ความเจ็บปวดหรือความรุนแรงภายในครอบครัวที่ผู้หญิงได้รับจึงไม่สามารถบอกใครได้ เพราะความเชื่อที่ว่าเมื่อผู้หญิงแต่งงานออกไปแล้วจะกลายเป็นสมบัติของสามีสามีมีสิทธิ์ที่จะปฏิบัติกับเธออย่างไรก็ได้ และผู้หญิงต้องปฏิบัติตามคำสอนขงจื้อ ผู้หญิงจีนจึงถือว่าเป็นฝ่ายรับเท่านั้นจึงเป็นที่มาของการคิดค้นภาษาลับที่ใช้เฉพาะผู้หญิงเพื่อผู้หญิงด้วยกันเท่านั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สื่อสารเรื่องราวความรู้สึกของผู้หญิงผ่านตัวอักษร เพราะการถูกกดทับทางสังคมทำให้สถานะของผู้หญิงจีนต่ำกว่าผู้ชาย ดังนั้นเป้าหมายและหน้าที่ของผู้หญิงเมื่อแต่งงานคือการมีลูกผู้ชาย จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวทำให้ผู้หญิงไม่มีพื้นที่แสดงออกด้านความรู้สึก ไม่สามารถ

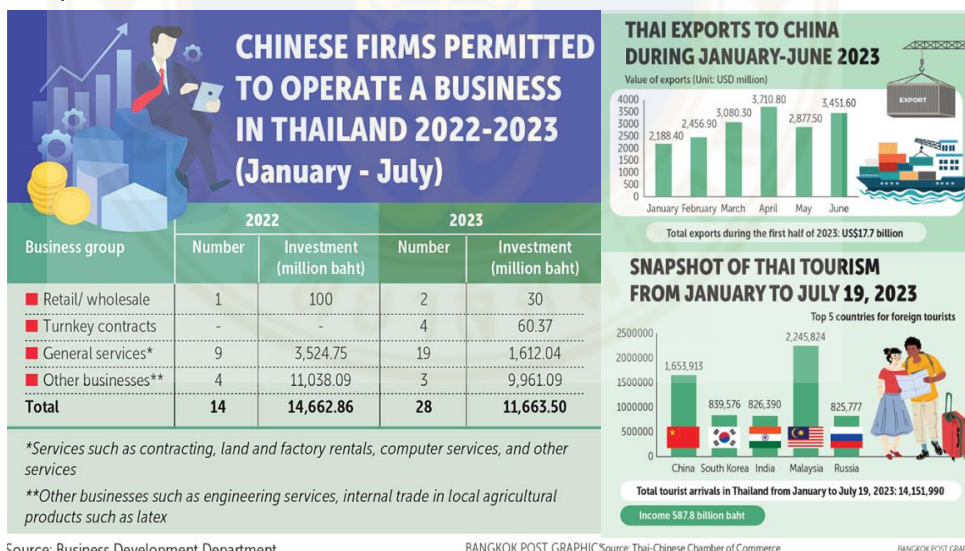
เขียนบันทึกหรือเขียนจดหมายหาคกรอบครัวได้เพราะไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ เพื่อให้ผู้หญิงมีพื้นที่ทางสังคมเพียงเล็กน้อยจึงได้คิดค้นตัวอักษรขึ้นมาเพื่อใช้ในการระบายความรู้สึกจากการเป็นเหยื่อของผู้ชายผ่านตัวอักษร คำกลอน หรือแม้กระทั่งปักลงบนเสื้อผ้าเครื่องใช้ เรียกว่า “ภาษาหนูวู้ช” นักภาษาศาสตร์กล่าวว่าเป็นภาษาเดียวในโลกที่ถูกใช้สื่อสารโดยผู้หญิงถึงผู้หญิงเท่านั้น ลักษณะเป็นอักษรภาพ (图画) มีจำนวนขีดน้อยกว่าตัวอักษรจีนทั่วไปที่เข้าใจว่าเป็น “ภาษาของผู้ชาย” การสืบทอดหรือแพร่กระจายของภาษาสำหรับผู้หญิงนี้จะส่งต่อผ่านลูกสาว ลูกสาวจะได้เรียนภาษาหนูวู้ชจากแม่หรือญาติผู้หญิงเพื่อใช้ในการเขียนจดหมายติดต่อกับเพื่อนและครอบครัวที่เป็นผู้หญิงในเวลาที่ตนเองต้องแต่งงานและย้ายไปอยู่กับสามี เป็นต้น

ปัจจุบันประเทศจีนถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศมหาอำนาจที่มีอารยธรรมงดงามเป็นเอกลักษณ์ แต่นั่นคือภาพที่คนมองเห็นจากภาพลักษณ์ภายนอกของประเทศจีนเท่านั้น ส่วนน้อยที่จะทราบประวัติศาสตร์จีนที่ถูกปิดบังจากคนท้องถิ่น อดีตที่ไม่ได้งดงามราวภาพวาดหรือเหมือนภาพยนตร์วิทยายุทธที่โด่งดัง แต่เป็นอดีตที่มีทั้งสงคราม ความแตกแยกทางชาติพันธุ์ ความรุนแรงต่อสตรีเพศ ที่สำคัญจากทั้งหมดคือความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในสังคม ตั้งแต่อดีตเพศชายมักจะได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำและมีบทบาทสำคัญในสังคมจีนเสมอมา อาจมีสาเหตุจากสรีระภายนอกที่มอบความแข็งแกร่งให้ผู้ชาย (Masculinity) มากกว่าผู้หญิงจากการประกอบสร้างของสังคม หลักคำสอนของขงจื้อยังคงมีอิทธิพลในปัจจุบันแต่มีความแตกต่างจากอดีตเนื่องจากรัฐบาลส่งเสริมการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐาน การศึกษาเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นนอกจากการเป็นแม่และการดูแลครอบครัว ขณะเดียวกันก็ต้องประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานด้วยเพื่อให้ได้รับการยอมรับในสังคมด้วย ทั้งนี้ความเชื่อความต้องการลูกชายเพื่อสืบทอดตระกูลยังคงอยู่ สืบเนื่องจากนโยบายลูกคนเดียวทำให้อัตราการเกิดลดลงอย่างมาก นำไปสู่อคติในการเลือกเพศเด็ก (Gender-biased sex selection) ผลที่ตามมาคือเกิดช่องว่างระหว่างเพศมากขึ้น การแต่งงานลดลงเพราะผู้ชายมีมากกว่าผู้หญิง อีกทั้งยังส่งผลในด้านการเลือกปฏิบัติ ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิสตรีมากขึ้น (UNFPA China, 2566) เนื่องจากอัตราการเกิดในจีนลดลงอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงเปลี่ยนนโยบายสนับสนุนให้ผู้หญิงมีลูกและกระตุ้นให้ผู้หญิงกลับสู่บทบาทในบ้าน (Domestic role) อ้างอิงจากการประชุมสหพันธ์สตรีประธานาธิบดีจีนผิง กล่าวว่า แนะนำให้ผู้หญิงมีบทบาทในการสืบสานคุณธรรมตามประเพณีดั้งเดิม และสร้างครอบครัวปลูกฝังเรื่องการแต่งงานและมีลูกเพื่อให้อุปสรรคต่อการเพิ่มขึ้นของประชากร ซึ่งปัจจุบันผู้หญิงในช่วงอายุตั้งแต่ 20 – 40 ปี มีความเห็นแย้งกับนโยบายนี้ เพราะว่ากลุ่มคนเหล่านี้เดิมโตมาพร้อมกับโฆษณาชวนเชื่อของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ว่า “ผู้หญิงแบกฟ้าไว้ครึ่งหนึ่ง” ที่สำคัญคือ ผู้หญิงส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นซึ่งมีความคาดหวังโอกาสที่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วมในสังคมในด้านเศรษฐกิจ สังคมและ

วัฒนธรรมของประเทศ ปัจจุบันผู้หญิงจีนมีการเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจของรัฐบาลและผู้ชาย ผ่านการรณรงค์ #MeToo เพื่อเรียกร้องเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งเป็นกระแสที่ได้รับความสนใจจากทั่วโลก ทำให้ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ออกกฎหมายใหม่ในการจับกุมกลุ่มสตรีนิยม รวมถึงแอปพลิเคชัน WeChat ได้แจ้งระงับบัญชีโซเชียลมีเดียของนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสตรีเช่นกัน กลุ่มสตรีนิยมจึงใช้แพลตฟอร์ม Reddit เป็นพื้นที่ในการพูดคุย แบ่งปันถึงบทบาทและความคาดหวังทางเพศ ผลกระทบสำคัญที่เกิดขึ้นจากนโยบายลูกคนเดียวคือ ทักษะคิดของคนที่เกิดในช่วงเวลานั้นเพราะหลายครอบครัวมีลูกมากกว่าหนึ่งคน แต่ต้องหลบซ่อน เด็กไม่สามารถเรียกแม่แท้ๆว่าแม่ได้ พ่อแม่ต้องขงลูกให้กับญาติพี่น้องในการเลี้ยงดู เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เจ้าหน้าที่ตรวจพบ สำหรับชายหญิงรุ่นใหม่ในประเทศจีนที่เติบโตมาโดยไม่เข้าใจความหมายของครอบครัว จึงไม่เห็นถึงความสำคัญในการสร้างครอบครัวด้วย (The Globe and Mail, 2566)

เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ต่อนานาประเทศนโยบายภายในประเทศและต่างประเทศของจีนจึงส่งผลกระทบต่ออาเซียนมากกว่าภูมิภาคอื่นๆ จากการส่งออก Soft Power หรือ อำนาจอ่อน (Sompong Sanguanbun, 2015) หลังจากประเทศจีนเปิดประเทศจากการปิดประเทศช่วงโรคระบาดนั้น ทำให้เศรษฐกิจไทยตื่นตัวไม่ช้าเกินไปด้านของการท่องเที่ยว แต่รวมถึงการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนจีนในประเทศไทยด้วย

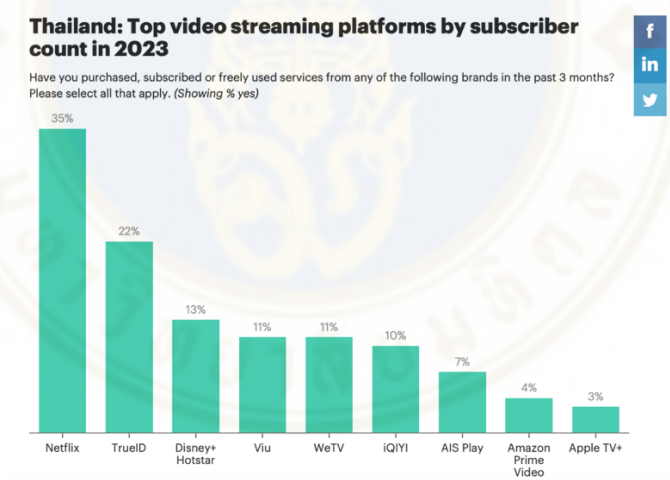

ภาพที่ 1.2 Banking to the Mainland : Bangkok Post, 2023

อิทธิพลของวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยมีเพิ่มมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากการเปิดสถาบันขงจื้อสำหรับสอนภาษาจีนทั่วประเทศไทยซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮั่นบัน (Hanban) โดย

รัฐบาลจีนเป็นผู้รับอุปถัมภ์ด้านเงินทุน (The Momentum, 2020) การที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวจีนเข้ามาเป็นจำนวนมาก และอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญคือการเข้ามาของสื่อโทรทัศน์ของประเทศจีน

หนึ่งในนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์จีน (Chinese Communist Party - CCP) ต้องการแทรกโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) เพื่อเชิดชูแนวทางทางสังคมและการเมือง แทรกอยู่ในเนื้อหาของสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเนื้อหาของข่าว ในเนื้อเพลง หรือในซีรีส์ภาพยนตร์ เป็นต้น โดยต้องการให้ประชาชนและนานาชาติเห็นภาพลักษณ์ที่ดีของจีน พรรคคอมมิวนิสต์ต้องการเสริมสร้างความไว้วางใจในนโยบายปัจจุบัน ที่สำคัญคือต้องการจุกประกายความรักชาติและความเชื่อมั่นทางวัฒนธรรมประเทศจีน (Foreign policy, 2023) ซึ่งการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์จีนในไทยมีหลายช่องทาง เพราะการเกิดขึ้นของธุรกิจการให้บริการภาพยนต์ผ่านสตรีมมิ่งแพลตฟอร์ม (OTT video streaming services) อ้างอิงจากส่วนแบ่งตลาดสตรีมมิ่งแพลตฟอร์มของประเทศไทยปี 2023 ส่วนแบ่งตลาดอันดับ1 คือ Netflix 35% อันดับที่2 คือ TruID อันดับที่3 คือ Disney+ Hotstar นอกจากนี้สตรีมมิ่งแพลตฟอร์มของจีนได้แก่ WeTV และ IQIYI อยู่ในอันดับที่5 และ6 ตามลำดับ (YouGov,2023) ทั้งนี้หากเปรียบเทียบจากสถิติความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสตรีมมิ่งแพลตฟอร์มนั้น Netflix WeTV และ IQIYI ถูกจัดอยู่ในสามอันดับแรกที่ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุด

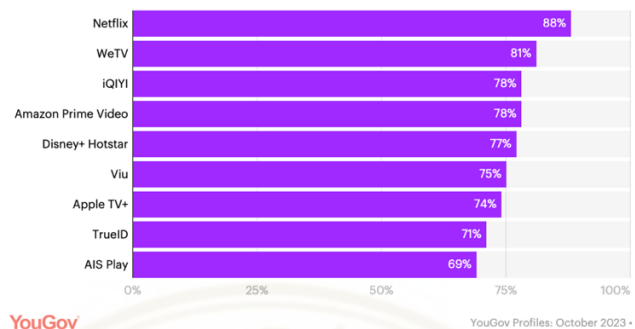

ภาพที่1.3 Thailand Top video streaming platforms by subscriber count in 2023, YouGov,2023

Thailand: Proportion of streaming platform subscribers who say they are a satisfied customer

Q1: Have you purchased, subscribed or freely used services from any of the following brands in the past 3 months? Please select all that apply.

Q2: Of which of the following brands would you say that you are a satisfied customer?
(Showing % yes for Q2 among consumers who said yes to Q1)

ภาพที่ 1.4 Thailand Proportion of streaming platform subscribers who say they are a satisfied customer, YouGov, 2023

จากสถิติข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความชอบในการรับชมซีรีส์และรายการโทรทัศน์ของประเทศจีน โดยเฉพาะซีรีส์ย้อนยุคแนวประวัติศาสตร์ที่เกิดกระแสโด่งดังในไทย เรื่องปรมาจารย์ลัทธิมาร (The Untamed) ฉายผ่าน WeTV ในปี ค.ศ. 2019 จากกระแสความโด่งดังของแฟนซีรีส์ทำให้เกิดการจัดงาน The Untamed Fan meeting in Thailand และได้รับรางวัลสาขาวัฒนธรรมและบันเทิงจากประเทศจีนอีกด้วย (Workpoittoday, 2019) สำหรับซีรีส์จีนยุคปัจจุบันได้รับความนิยมจากเรื่อง คุณดวงดาวเกียรติยศ (You Are My Glory) ฉายผ่าน WeTV เมื่อปี ค.ศ. 2021 เป็นต้น การส่งออก Soft Power ของประเทศจีนมุ่งเน้นการเผยแพร่ทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในบริบทความรักชาติ รักครอบครัว ดังนั้นพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้หญิงในบทละครทั้งสองประเภทมีความเปลี่ยนแปลงจากอดีตจากการได้รับอิทธิพลของตะวันตก แต่ยังคงสะท้อนแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ตามหลักขงจื้อ

จากเหตุผลและปัจจัยข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยอยากศึกษา “การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านประวัติศาสตร์จีนเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีนที่สะท้อนผ่าน Soft Power จีนยุคปัจจุบัน” เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปวิเคราะห์วาระซ่อนเร้นในการเปลี่ยนแปลงบทบาทอารยธรรมของผู้หญิงในสังคมจีนผ่านการส่งออก Soft Power จีนยุคปัจจุบันสู่นานาชาติ

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงภายใต้สังคมนิตาธิปไตย (Patriarchy) ตามหลักคำสอนขงจื้อ (Confucius) ประเด็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศบนฐานความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมจีนอดีตและปัจจุบัน

2) เพื่อศึกษาการส่งออกอำนาจอ่อน (Soft Power) ผ่านซีรีส์ของประเทศจีน และการสะท้อนบทบาทของผู้หญิงผ่านสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบัน

1.3. ขอบเขตการวิจัย

ทางผู้วิจัยมีความตั้งใจศึกษาเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันทางเพศของผู้หญิงจีนในอดีตและปัจจุบัน มุ่งเน้นศึกษาผ่านประวัติศาสตร์ และการส่งออก Soft Power ของประเทศจีน โดยขอบเขตของงานวิจัยฉบับนี้พิจารณาเกี่ยวกับทฤษฎี Soft Power ซึ่งมีความสอดคล้องกับการเผยแพร่วัฒนธรรมและซีรีส์จีนในประเทศไทยผ่านสตรีมมิ่งแพลตฟอร์ม ทั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการเก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยการวิเคราะห์ซีรีส์จีนจำนวน 3 เรื่อง และการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 – มีนาคม พ.ศ.2567

1.4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของผู้หญิงภายใต้สังคมนิตาธิปไตย (Patriarchy) ตามหลักคำสอนขงจื้อ (Confucius) ความไม่เท่าเทียมทางเพศของสังคมจีน

2) เพื่อให้บุคคลทั่วไปเข้าใจถึงอิทธิพลของอำนาจอ่อน (Soft Power) ผ่านซีรีส์ของประเทศจีน และบทบาทของผู้หญิงในสังคมปัจจุบัน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านประวัติศาสตร์จีนเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีนที่สะท้อนผ่าน Soft Power ซีรีส์จีนปัจจุบัน” ทางผู้วิจัยได้นิยามคำศัพท์สำคัญที่ใช้ในงานวิจัย รวมถึงแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาวิจัย โดยการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ โดยลำดับการนำเสนอหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาษาหนู่วู่ (女书)
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางเพศ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งออกวัฒนธรรมจีน
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับละครหรือซีรีส์จีน
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี Soft Power
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีอำนาจทางวินัย หรืออำนาจในการควบคุมพฤติกรรม

(Disciplinary power)

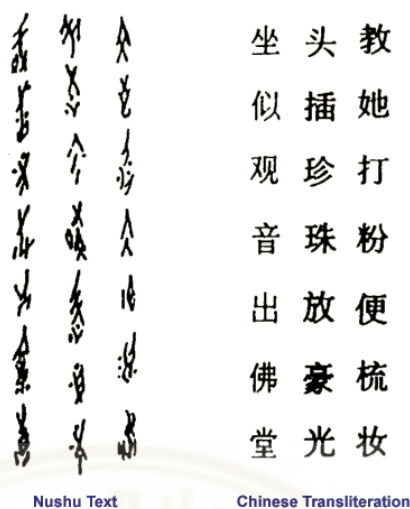
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาษาหนู่วู่ (女书)

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงจีนที่ใช้ระบบตัวอักษรเฉพาะที่ผู้ชายไม่สามารถอ่านหรือเขียนได้ เมื่อพิจารณาจากสถานะชายหญิง ความเท่าเทียมกันทางเพศและการเรียนรู้หนังสือในประเทศจีนนั้น ภาษาของผู้หญิงนี้เรียกว่าเป็นภาษาภกนุที่ผู้หญิงกล้านำมาใช้เพื่อแสดงออกทางอารมณ์

คำว่า “หนู่วู่” (NuShu, 女书) มีความหมายว่า ภาษาหรือตัวอักษรของผู้หญิง ถูกค้นพบเมื่อปีค.ศ.1980 ภาษาหนู่วู่ เป็นภาษาแรกและภาษาเดียวที่ได้รับการยอมรับว่าถูกประดิษฐ์ขึ้นจากผู้หญิง เพื่อใช้เป็นภาษาของผู้หญิงเท่านั้น อ้างอิงหลักฐานว่าภาษาหนู่วู่ถูกสร้างขึ้นครั้งแรกในช่วงราชวงศ์ซ่ง (Song Dynasty, 960-1279 CE) (Ronald Bogue, Hanping Chiu and Yu lin Lee, 2014) โดยถือกำเนิดที่เมืองซางเจียงซุ มณฑลเจียงหย่ง จังหวัดหูหนานทางตะวันตกเฉียงใต้ (Shangjiangxu, Jiangyong, Southern Hunan) โดยเป็นผสมผสานวัฒนธรรมอื่นและประเพณี

พื้นบ้านเหยา ตัวอักษรหนู่วู่ มีลักษณะรูปทรงสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซึ่งปรับมาจากตัวอักษรจีนที่มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส โดยตัวอักษรของหนู่วู่จะประกอบด้วย 3 หลัก คือ เส้นแนวนอน เส้นแนวตั้ง และเส้นโค้ง ลักษณะการเขียนตัวอักษรโค้งติดกันคล้ายเส้นด้าย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีวัตถุโบราณที่ถูกค้นพบปรากฏตัวอักษรหนู่วู่ คือ เหรียญทองแดง ซึ่งค้นพบในเมืองหนานจิง มณฑลเจียงซู โดยถูกสร้างขึ้นในช่วงอาณาจักรไท่ปิง (太平天国) หรือกบฏไท่ปิงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2394 ถึง พ.ศ. 2407 ปฏิรูปสังคมจีนและได้นำนโยบายเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศมาใช้ โดยตัวอักษรหนู่วู่จำนวนแปดตัวอักษรที่สลักไว้บนเหรียญหมายถึง “ผู้หญิงทุกคนในโลกเป็นสมาชิกของครอบครัวเดียวกัน” (UNESCO, 2018)

ภาษาหนู่วู่จะถูกสอนส่งต่อจากรุ่นแม่สู่ลูกสาวและศึกษากันระหว่างหมู่พี่สาวน้องสาว เป็นภาษาที่มักใช้ในสังคมชนชั้นต่ำที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งด้านการอ่านและการเขียน เนื้อหาที่ผู้หญิงส่วนใหญ่เขียนบันทึกจะมาจกชีวิตประจำวัน ชีวิตการแต่งงาน เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว โดยทั่วไปภาษาหนู่วู่มักใช้เพื่อเขียนจดหมายระหว่างผู้หญิง เช่น จดหมายอวยพรวันที่สาม (Third day missives) จากเพื่อนสนิทถึงเจ้าสาวซึ่งจะมอบให้สามวันหลังจากแต่งงาน นอกจากนี้ภาษาหนู่วู่ยังถูกใช้เพื่อบันทึกบทเพลงพื้นบ้าน บทกวีเป็นต้น อ้างอิงจาก Ms.Zhao Liming ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยชิงหัว เมืองปักกิ่ง กล่าวว่า ภาษาหนู่วู่ ไม่ได้เป็นเพียงตัวอักษร หรือบทละครเท่านั้น แต่ยังคงถึงวัฒนธรรมของผู้หญิงตามแบบฉบับของจีน เปรียบเสมือนแสงสว่างของดวงอาทิตย์ที่ทำให้ผู้หญิงมีชีวิตที่ดีขึ้น เป็นวัฒนธรรมซึ่งช่วยให้ผู้หญิงสามารถถ่ายทอดเสียงและความรู้สึกของตนเองเพื่อต่อสู้กับลัทธิชาตินิยมชายเป็นใหญ่ ดังที่ผู้ฝึกฝนภาษาหนู่วู่เคยกล่าวไว้ว่า “ผู้ชายมีตัวอักษรมีตำราเป็นของตนเอง พวกเขาจึงเป็นคนที่มึเกียรติ พวกเรามีตัวอักษรและตำราของตนเอง ดังนั้นเราก็เป็นผู้หญิงที่มีเกียรติ” (UNESCO, 2018) เมื่อผู้หญิงเสียชีวิตเธอจะขอให้ครอบครัวเผาชิ้นงานที่เขียนอักษรหนู่วู่บางส่วนไปด้วย ดังนั้นผลงานภาษาหนู่วู่ส่วนใหญ่จะถูกฝังไปกับพวกเธอ จะมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เหลือไว้ให้ลูกหลาน

ภาพที่ 2.1 แสดง การเปรียบเทียบตัวอักษรหนู่ซู่กับตัวอักษรจีน,

<https://www.crystalinks.com/nushu.html>

ภาพที่ 2.2 แสดง third day letter given to a newly married woman,

<https://en.unesco.org/courier/2018-1/nushu-tears-sunshine>

ในทางกลับกับตัวอักษรมาตรฐานของจีน หรือ Hanzi (汉子) มักถูกเรียกว่า NanZi (男子) หรือ ภาษาของผู้ชาย หากตัวอักษรจีนเป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางอำนาจ ดังนั้นการเกิดขึ้นของภาษาหนู่ซู่ ก็เพื่อพยายามลดอนบทยบาท อำนาจของผู้ชายในสังคมจีนเช่นกัน (Cathy Lyn Silber, 1995) Hanzi (汉子) จึงถือเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังที่สุดในการใช้นิยามข้อกำหนด กฎเกณฑ์ด้านความเท่าเทียมทางเพศ และคุณค่าความแตกต่างในสังคมจีน เมื่อพิจารณาถึงการกดขี่ผู้หญิงในอดีตของจีนจึงสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนหนังสือเป็นขอบเขตข้อจำกัดของผู้หญิงเสมอ เพราะในอดีตการเรียนภาษาจีนหรือเรียนหนังสือถือเป็นกฎข้อห้ามของผู้หญิง ด้วยคำสอนของลัทธิขงจื้อ (Confucius) ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาในประเทศจีน เน้นหลักการสอนเกี่ยวกับ

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ โดยขงจื้อ ได้จัดลำดับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์บนฐานอำนาจไว้ ๕ ประการ ดังนี้

- (1) ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน
- (2) ระหว่างพ่อกับลูก
- (3) ระหว่างสามีภรรยา
- (4) ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน
- (5) ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก

ตัวอย่างประกอบการอธิบายหลักการจัดลำดับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์บนฐานอำนาจ

“ในชีวิตฉัน ฉันยึดหลักปฏิบัติอยู่ 5 ประการ คือ ปฏิบัติต่อบิดาอย่างที่ผมต้องการให้บุตรปฏิบัติต่อฉัน ปฏิบัติต่อเจ้านายอย่างที่ผมต้องการให้ข้าราชการต่ำกว่าปฏิบัติต่อฉัน ปฏิบัติต่อพี่ชายเหมือนที่ผมอยากให้น้องชายปฏิบัติต่อฉัน และปฏิบัติต่อเพื่อนบ้านเหมือนอย่างที่ผมต้องการให้เพื่อนปฏิบัติต่อฉัน” (เพ็ชรี สุมิตร, 2561)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางเพศ

ความไม่เสมอภาคทางเพศ หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับโอกาสในเชิงความเป็นและในเชิงศักยภาพ

ความไม่เท่าเทียมทางเพศ หรือความไม่เสมอภาคทางมนุษย์ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก (บุญชิตา แสนพิทักษ์, 2561) ได้แก่

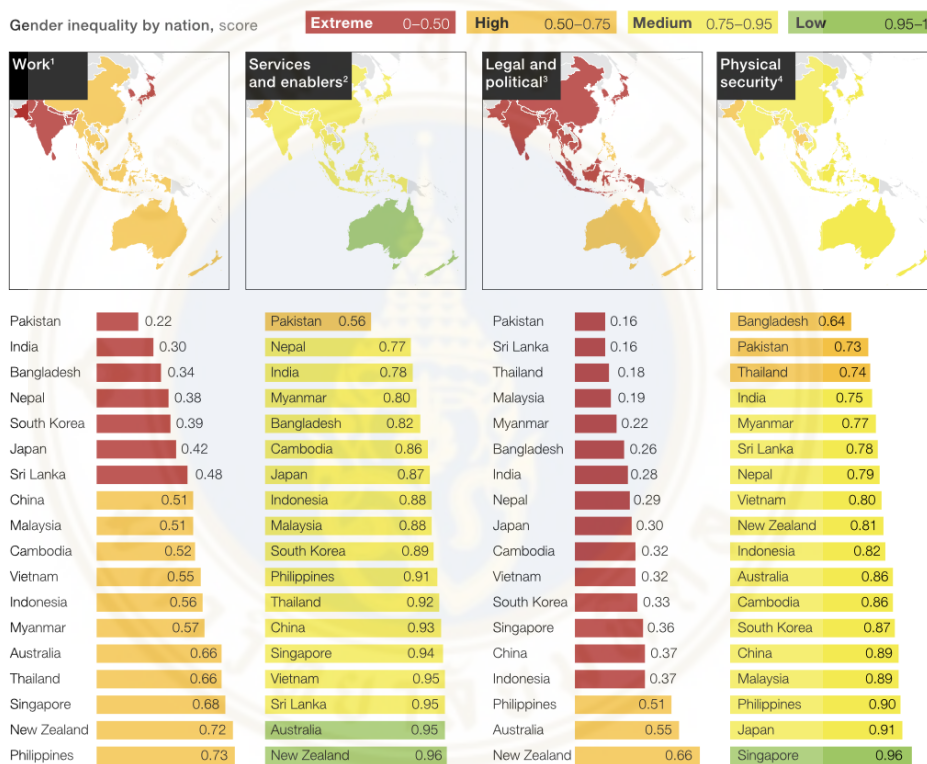
1) ปัจจัยทางธรรมชาติและชีวภาพ (Natural and Biological) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพหรือทางสรีระในแง่ที่เกี่ยวกับระบบเจริญพันธุ์ ซึ่งแบ่งแยกเป็นเพศชายและเพศหญิง โดยเพศชายแข็งแรงกว่าเพศหญิง ในขณะที่เพศหญิงถูกมองว่าอ่อนแอ และเป็นเพศที่ต้องถูกผู้ชายปกป้อง

2) ปัจจัยทางโครงสร้างครอบครัว (Family Structure) หมายถึง การแบ่งแยกหน้าที่ภายในครอบครัว ซึ่งแบ่งได้สองข้อ คือ ในที่สาธารณะ และส่วนตัว โดยงานภายในที่สาธารณะเป็นของเพศชาย และงานในเรื่องส่วนตัวเป็นของเพศหญิง

3) ปัจจัยทางวัฒนธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม หมายถึง ในแต่ละวัฒนธรรมเพศชายและเพศหญิงจะได้รับการปลูกฝังบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความเชื่อของแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

ข้อมูลจากการสำรวจตามรายงานของ McKinsey ปีค.ศ.2023 เรื่องความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในด้านการทำงานและสังคม โดยภาพรวมภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีคะแนนเฉลี่ย 0.56 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่ 0.61 ซึ่งถือเป็นระดับความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในระดับสูง จากการวิจัยด้านความไม่เท่าเทียมกันในด้านของการทำงานนั้น ประเทศจีนถูกจัดอันดับความไม่เท่าเทียมในการทำงานที่ 0.51 เปอร์เซนต์ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือความไม่เท่าเทียมในด้านกฎหมายและการเมือง ตามด้วยด้านการบริการและความปลอดภัยในร่างกาย ทั้งนี้ประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียยังคงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศสูงทั่วทั้งภูมิภาค

Gender inequality is high overall in Asia Pacific, with significant variations among countries.

Note: GPS calculations use a sum-of-squares method with equal weighting of indicators. Numbers are rounded to two decimal places. Color coding is based on actual, not rounded, values.
¹Comprising labor-force participation, professional and technical jobs, perceived wage gap for similar work, leadership positions, and unpaid care work.
²Comprising unmet need for family planning, maternal mortality, education, financial inclusion, and digital inclusion.
³Comprising political representation and a legal-protection index.
⁴Comprising sex ratio at birth, child marriage, and violence against women.

McKinsey&Company | Source: McKinsey Global Institute analysis

ภาพที่ 2.3 แสดง Gender inequality by nation, McKinsey 2023

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งออกวัฒนธรรมจีน

ในปีค.ศ.1970 ภายใต้ผู้นำของ เต็ง เสี่ยวผิง ได้ปฏิรูปเศรษฐกิจจีนโดยการประกาศใช้นโยบายเปิดประตู (Open Door policy) คือ การเปิดประเทศเพื่อรับทุนต่างชาติ การจัดยุทธศาสตร์

เชิงพื้นที่เศรษฐกิจ (Special economic zones) และการให้อิสระในการเคลื่อนย้ายของแรงงาน รวมถึงนโยบายให้คนจีนท่องเที่ยวในประเทศซึ่งเปลี่ยนกฎเกณฑ์การพักผ่อนที่ขัดแย้งกับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์

นโยบายเศรษฐกิจแรก คือ การเปิดรับเงินลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Direct investment: FDI) กลยุทธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล ในฐานะทุนจีนต่างประเทศที่ไปเติบโตนอกแผ่นดินจีนให้กลับมาช่วยพัฒนาประเทศ ตัวอย่างนโยบาย เช่น การสร้างนโยบายพันธมิตรจีน (Chinese Axis) ครอบคลุมฮ่องกง มาเก๊า ไต้หวันและชุมชนจีนในเอเชียตะวันออก ถือเป็นจุดเริ่มของจีนในการขยายขอบเขตของพลเมืองที่ใช้ดินแดนเป็นเกณฑ์แบ่งเปลี่ยนเป็นแนวคิดพลเมืองข้ามชาติ (Transnational subjects) ที่บริหารจัดการผ่านการใช้ความเป็นจีน โดยใช้วัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ได้แก่ (1)ชาตินิยมจีนหลายดินแดน (2)แนวคิดพันธกิจแห่งอารยธรรมจีนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลจีนกับกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลและจีนอพยพ โดยปฏิบัติการประกาศนโยบายดังกล่าวทำให้รัฐบาลจีนสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจตามเป้าหมายของจีนในเวทีโลกได้ (อรัญญา ศิริผล, 2018)

1) ชาตินิยมจีน คือ การสร้างอุดมการณ์ความเป็นจีนที่ไม่ได้จำกัดดินแดนแต่ใช้อัตลักษณ์ความเป็นจีนเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมโดยมีเป้าหมายเป็นกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล เพื่อสื่อว่าคนจีนอยู่ที่ไหนก็เป็นคนจีนที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่แผ่นดินแม่ได้เสมอ ถือเป็นภาระอันยิ่งใหญ่รักภักดีที่เกิดขึ้นในหมู่คนจีนโพ้นทะเลและเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสังคมจีน

2) แนวคิดพันธกิจแห่งอารยธรรมจีน นโยบายการใช้อำนาจละมุน (Soft Power) คือ การที่จีนให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆแก่ประเทศพันธมิตร และนโยบายการทูตขยายขอบที่พัฒนาสายสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ ทั้งสองนโยบายนี้จึงได้แสดงความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุน เงินบริจาค เงินช่วยเหลือเงินสนับสนุนแบบให้เปล่า การให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี ความรู้ความชำนาญต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกลยุทธ์ดังกล่าวเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ของจีนที่เป็นผู้นำด้านอารยธรรมไปยังดินแดนที่ด้อยพัฒนาภายใต้การใช้อำนาจละมุน

ปัจจุบันรัฐบาลจีนมีความชัดเจนในการใช้ Soft Power ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียน เมื่อจีนสามารถเปลี่ยนภาพลักษณ์และความรู้สึกจากชาติคอมมิวนิสต์ที่เป็นภัยคุกคาม ให้กลายเป็นมิตรที่ทรงพลัง สร้างสรรค์เติบโตอย่างน่าอัศจรรย์ ทันสมัยและเอื้อประโยชน์ “ภาษาและวัฒนธรรมจีน” ถือเป็นเอกลักษณ์ที่ชาวต่างชาติสนใจศึกษาเป็นเครื่องมือ Soft Power ที่แข็งแกร่งของจีน โดยจีนได้ใช้ “สถาบันขงจื่อ” ที่อยู่ภายใต้สำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮั่นป๋าน (Hanban) เป็นแหล่งในการ

เผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมจีนไปทั่วโลก โดยในปีค.ศ.2020 ได้เปิดสถาบันขงจื่อทั่วโลกจำนวน 1,000 แห่ง (OPT News, 2565)

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับละครหรือซีรีส์จีน

ประเทศจีนประกาศแผนการเชื่อมโยงในปีพ.ศ.2556 ความร่วมมือการศึกษาไทย-จีน สนับสนุนการขยายเครือข่ายของสถาบันขงจื่อที่อยู่ภายใต้สำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮันบัน (Hanban) การเข้ามาของซีรีส์โทรทัศน์จีนมีบทบาทในสังคมไทย ทางสถานีโทรทัศน์ไทยออกอากาศละครโทรทัศน์จีนครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2537 คือ เรื่องสามก๊ก และ เรื่องเป่าปุ้นจิ้น เป็นละครทางโทรทัศน์ที่มีความยาว จำนวน 236 ตอน ออกอากาศในประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2538 (ชยานิชฐ์ รงคะพิลิตธิกุล, 2564)

ปัจจุบันซีรีส์จีนเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง ได้แก่ WeTV รวบรวมภาพยนตร์ ซีรีส์ รายการวาไรตี้ ทั้งของประเทศจีน และเกาหลี โดยได้เปิดตัวในประเทศไทยเมื่อปี 2019 ภายใต้บริษัท เทนเซ็นต์ (ประเทศไทย) เพราะตลาดอินเทอร์เน็ตบนมือถือไทยยังคงมีโอกาในการเติบโตสูง ปัจจุบันมียอดผู้ใช้งานฟรีเมียม 100 ล้านราย (Millideas, 2020) ในปีพ.ศ. 2562 ซีรีส์เรื่อง ปรมาจารย์ ลัทธิมาร (The Untamed หรือ 陈情令) ที่นำแสดงโดยเซียวจ้าน และหวังอู๋ป้อ ซีรีส์เรื่องนี้สร้างกระแสไปทั่วโลกทำให้ต่างชาติเริ่มให้ความสนใจกับละครจีนและวัฒนธรรมของจีนมากยิ่งขึ้น กลายเป็นซีรีส์ที่ทรงอิทธิพลในแถบเอเชียรวมถึงประเทศไทย (Work point today, 2562) กระแสความนิยมสังคมจีนจึงเริ่มเข้ามาแทนที่และทำให้ภาพจำเกี่ยวกับจีนปรับทิศทางที่ดีขึ้น ความเปลี่ยนแปลงด้านมุมมองและพฤติกรรมของผู้ชมซีรีส์ช่วยกระชับความสัมพันธ์ไทย-จีนตามนโยบาย Cultural Soft Power ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ปัจจุบันในประเทศไทยมีแอปพลิเคชันวีโอสตรีมมิ่งที่ออกอากาศซีรีส์จีนถูกลิขสิทธิ์หลายแพลตฟอร์ม ซึ่งมีราคาสมาชิกแตกต่างกัน ได้แก่ YOUKU iQIYI WeTV VIU Netflix Disney เป็นต้น

ภาพที่ 2.4 แสดง Streaming Application ออกอากาศซีรีส์จีนถูกลิขสิทธิ์ในประเทศไทย, Millideas

Streaming	YOUKU	iQIYI		WeTv	VIU	Monomax	
Member		Standard	Premium			Mini Package	Jumbo Package
ราคา / เดือน	129	119	199	129	149	99	250
ราคา / 3 เดือน	339	339	ไม่ระบุ	339	315	249	599
ราคา / ปี	1200	1200	2000	1200	1199	699	1699
ราคา / ปี ต่ออายุอัตโนมัติ	1400	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	
ความละเอียด	HD	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	Full HD	ไม่ระบุ	
	1080P	1080P	1080P + 4K	1080P	ไม่ระบุ	1080P	1080P
ดูบนแล็ปท็อป / โทร	ไม่ระบุ	ได้	ได้	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	
จำนวนอุปกรณ์	ไม่ระบุ	2	4	2	3	1	3
ดาวน์โหลดออฟไลน์	ได้	ได้		ได้	ได้	ไม่ได้	

ภาพที่ 2.5 แสดง ค่าสมัครสมาชิก Streaming Application ในประเทศไทย, Millideas

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี Soft Power

อำนาจอ่อน หรือ Soft Power หมายถึง ความสามารถในการจัดการให้ผู้อื่นมองเห็นคุณค่าเกิดความชื่นชอบในสิ่งที่นำเสนอ ผ่านกระบวนการทำให้เกิดความน่าสนใจ ดึงดูดใจหรือหลงใหล เกิดเป็นทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่นำเสนอ จนทำให้เกิดการกระตาม การเลียนแบบ การบอกต่อ หรือให้การสนับสนุนจากความชื่นชมของการนำเสนออื่นๆ (บุริม โอทกานนท์, 2022)

อำนาจอ่อน หรือ หมายถึง ความสามารถในการชักจูงใจ ทำให้ผู้อื่นมีความพึงพอใจหรือเต็มใจเปลี่ยนพฤติกรรม ขอมรับ คล้อยตามสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้อนาจความสามารถในการได้รับสิ่งที่ต้องการผ่านความดึงดูดความสนใจมากกว่าการบังคับ Soft Power ของแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับทรัพยากร 3 ปัจจัย คือ (1) วัฒนธรรม (Cultures) (2) ค่านิยมทางการเมือง (Political Values) และนโยบายต่างประเทศ (Foreign Policies) (Joseph S. Nye Jr., 2004)

1) วัฒนธรรม (Cultures) เป็นค่านิยมหรือแนวคิดที่สร้างคุณค่าต่อสังคมสามารถแบ่งได้ดังนี้ วัฒนธรรมชั้นสูง (High Culture) เช่น วรรณกรรม ศิลปะ การศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้มักดึงดูดคนชั้นชั้นสูง และวัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular Culture) เน้นความบันเทิง

2) ค่านิยมทางการเมือง (Political Values) หากค่านิยมของสองประเทศมีความสอดคล้องกัน จะส่งเสริม Soft power ซึ่งหากมีค่านิยมที่ขัดแย้งกัน Soft Power จะถูกลดบทบาทลง

3) นโยบายต่างประเทศ (Foreign Policies) ถือเป็นปัจจัยสำคัญของการผลักดัน Soft Power อย่างมีศักยภาพ อาจมีผลระยะสั้นและระยะยาวแตกต่างกันตามความเปลี่ยนแปลงของบริบท

ทางการเมือง การใช้ Soft Power เป็นเครื่องมือทางการทูตได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมีความจำเป็นที่รัฐบาลหรือผู้กำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถระบุแหล่งทรัพยากรที่เป็น Soft Power ของประเทศของตนได้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งต้องทำควบคู่ไปกับการทูตสาธารณะซึ่งหมายถึง การสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศหนึ่งไปสู่ประชาชนของชาติอื่นจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างประชาชนกับประชาชน

สำหรับประเทศไทยมีวัฒนธรรมซึ่งเป็นแหล่งที่มาของอำนาจอ่อนที่เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมในต่างประเทศ เช่น นาฏศิลป์ไทย อาหารไทย มวยไทย และภาพยนตร์ไทย ซึ่งรัฐบาลไทยมีนโยบายในการผลักดัน ความเป็นไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพ 5 F ได้แก่ อาหาร (Food) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่น (Fashion) มวยไทย (Fighting) และเทศกาลประเพณี (Festival) ตูระดับโลก เพื่อช่วยสร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศ ปัจจุบันบริษัท Brand Finance ซึ่งเป็นบริษัทให้คำปรึกษาอิสระระดับโลกได้มีการจัดอันดับ Global Soft Power Index เป็นประจำปี โดยสำรวจความคิดเห็นประชากรโลกทางออนไลน์มากกว่า 100,000 คนใน 120 ประเทศ ในดัชนีด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

- 1) ความคุ้นเคยต่อประเทศนั้น ๆ (Familiarity)
- 2) ความมีชื่อเสียง (Reputation)
- 3) ความมีอิทธิพลในด้านต่าง ๆ (Influence)
- 4) โครงสร้างของ Soft Power ใน 7 มิติ (7 Soft Power Pillars) ได้แก่ การบริหารและการปกครอง (Governance) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations) คุณภาพความเป็นอยู่ของประชากร (People & Values) การส่งต่อด้านมรดกและความมั่งคั่งทางวัฒนธรรม (Culture & Heritage) การศึกษาและวิทยาศาสตร์ (Education & Science) ด้านธุรกิจและการค้า (Business & Trade) และสื่อและการสื่อสาร (Media & Communication)
- 5) การตอบสนองต่อ โควิด 19 (COVID-19 Response) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดัชนีแต่ละด้านที่แตกต่างกันไป

จากการจัดอันดับ 120 ประเทศ ประเทศที่มี Soft Power ที่ทรงพลังที่สุดในโลกในปี 2565 อันดับที่ 1 ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้อยู่ในอันดับที่ 12 ส่วนประเทศไทยแม้ว่าจะได้รับคะแนนประเมินที่สูงขึ้นแต่อันดับกลับตกลงจากลำดับที่ 33 ในปี 2564 เป็นอันดับที่ 35 ในปี 2565 (สุภาพิชญ์ ธีระวัฒน์, หอสมุดรัฐสภา, 2565)

ภาพที่ 2.6 แสดง Global Soft Power Index 2022, <https://brandfinance.com/press-releases/global-soft-power-index-2022-usa-bounces-back-better-to-top-of-nation-brand-ranking>

ปัจจุบัน “Soft Power” ได้นำมาใช้ผ่านการสร้างภาพลักษณ์และการสื่อสารของประเทศต่างๆ สื่อและการสื่อสารจะมีอิทธิพลกับผู้บริโภคที่ซัดที่สุดผ่าน ภาพยนตร์ ซีรีส์ ดนตรี และการสตรีมมิง เป็นต้น ทั้งนี้ จากผลสำรวจของ CMMU ต่อมุมมองคนไทยในการใช้ Soft Power ของประเทศต่างๆ มีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป คือ อเมริกาเป็นขั้วอำนาจตะวันตก ที่มีอิทธิพลกับโลกสูงที่สุด ทั้งจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และสื่อบันเทิง แต่ในทางตรงกันข้ามคนไทยมองว่า จีนเป็นขั้วอำนาจตะวันออก ที่มีอิทธิพลกับคนไทยมากกว่าในส่วนของแฟชั่น ไลฟ์สไตล์ และวัฒนธรรม เกาหลีได้มีอิทธิพลกับคนไทยมากที่สุด แต่ถ้าเป็นในด้านศิลปะและวรรณกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ผลสำรวจยังพบว่าสำหรับประเทศไทย คนไทยอยากใช้กลยุทธ์ Soft Power เช่นกันเพื่อส่งเสริมในการพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ เพื่อสร้างพลังของประเทศ โดย 73.2% เสนอว่าควรนำเสนออาหารและเครื่องคัม รองลงมา 59.1% คือการบริการ และ 56.8% คือการเผยแพร่ศิลปะและวรรณกรรม ซึ่งสามารถสะท้อนโอกาสความสำเร็จจากหลายปรากฏการณ์ในอดีต เช่น มลฑิ ดนุภา คณาธิรกุล เมื่อขึ้นโชว์เพลงไทยบนเวทีระดับโลกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้ทานข้าวเหนียวมะม่วงบนเวทีการแสดง ทำให้ข้าวเหนียวมะม่วงไทยดังไปทั่วโลกในช่วงข้ามคืน รวมถึงภาพการยิ้ม การไหว้ ถูกสอดแทรกอยู่ในธุรกิจการบริการ จนเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทยไปแล้ว รวมถึงปรากฏการณ์จากมิวสิควิดีโอเพลง Lalisa กับการใส่รัศมีเกล้ายอดที่กลายเป็นกระแสทั่วโลก (Marketingoops, 2022)

อ้างอิงจากงานวิจัยของวิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล “กลยุทธ์ SOFT Strategies” ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยิ่ง คงอาษาภัทร หัวหน้าสาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยการ

จัดการมหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวว่า Soft Power เป็นกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมได้อย่างแนบเนียน หลายประเทศต่างใช้กลยุทธ์ Soft Power เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว กระตุ้นเศรษฐกิจ และเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ ซึ่งหากผู้ประกอบการธุรกิจ ร้านค้าต่างๆ จับกระแส Soft Power ได้ทัน และใช้ให้เป็น จะสามารถกระตุ้นยอดขาย สร้างการจดจำ ขยายฐานลูกค้าได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว (RYT9, 2022)

กลยุทธ์ซอฟต์แวร์ (SOFT Strategies) ได้แก่

- 1) Absorb แบรินด์จะต้องแทรกซึมเข้าไปอยู่กับผู้บริโภคแบบเนียนๆ ให้เชื่อมโยงกับไลฟ์สไตล์และความชื่นชอบของผู้บริโภค
- 2) Extraordinary ทำความธรรมดาให้พิเศษ แบรินด์ต้องสร้างจุดขายของตนเองได้จากสิ่งที่เรียบง่าย
- 3) Fast การตลาดของแบรินด์จะต้องทันกระแสและสถานการณ์เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับการรับรู้ของผู้บริโภค
- 4) Consistency การสื่อสารของแบรินด์ต้องอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกๆ ช่องทาง

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีอำนาจทางวินัย หรืออำนาจในการควบคุมพฤติกรรม

(Disciplinary power)

ทฤษฎีอำนาจทางวินัย หรืออำนาจในการควบคุมพฤติกรรม (Disciplinary power) คือแนวคิดของ Michel Foucault นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส กล่าวว่า อำนาจทางวินัยเป็นการควบคุมทางสังคม โดยคำว่า “ วินัย ” เป็นรูปแบบหนึ่งของอำนาจซึ่งมีความเฉพาะบุคคลและเครื่องมือที่ใช้สำหรับการฝึกฝนตน กล่าวอีกนัยหนึ่งอำนาจทางวินัยสามารถควบคุมการใช้ร่างกายได้และมุ่งเข้าไปที่บุคคล ไม่ใช่ประชากรโดยรวม เพื่อให้อำนาจของบุคคลนั้นสามารถควบคุมประโยชน์ของระบบที่มีอยู่ได้ (Carmen Lavoie, 2014)

อำนาจทางวินัยส่วนใหญ่ใช้สำหรับการเฝ้าระวัง ซึ่งจะถูกลูกฝังให้เป็นกิจวัตรประจำวัน ส่งเสริมโดยองค์กรทางสังคม เช่น เรือนจำ โรงพยาบาล สถานพยาบาล และโรงเรียน ดังนั้นจึงเกิดเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนวินัยและการเป็นตัวตน ควบคุมและปรับรูปร่างร่างกาย การกระทำ ทักษะคิด และรูปแบบพฤติกรรมในแต่ละวันของแต่ละบุคคล มีความเป็นไปได้ที่จะถูกสังเกตตลอดเวลาส่งผลผลักดันให้ควบคุมพฤติกรรมของตนเองราวกับถูกควบคุม แม้ว่าจะไม่ได้ถูกสังเกตก็ตาม (Gözde ÇEVEN, Mithat KORUMAZ, Yunus Emre ÖMÜR, 2021)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านประวัติศาสตร์จีนเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีนที่สะท้อนผ่าน Soft Power จีนปัจจุบัน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยโดยการสังเกต (Observational Research) ศึกษาเชิงลึกในรูปแบบของการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Observational Analytic Studies) เพื่อรวบรวมข้อมูล และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจและวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างสารที่สื่อออกมาจากซีรีส์และประสบการณ์จริงในสังคมจีน รวมถึงการศึกษาจากงานวิจัย ทฤษฎี และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนและขอบเขตการวิจัยตามรายละเอียดดังนี้

- 3.1 วิธีการวิจัย
- 3.2 กลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ฉบับนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบการสังเกตเชิงวิเคราะห์ (Observational Analytic Studies) เป็นการวิจัยที่ใช้การสังเกตพฤติกรรมและวัฒนธรรมของสังคมประเทศจีนที่สะท้อนผ่านชุดข้อมูลสามชุด คือ ชุดข้อมูลที่ 1 คือ ประวัติศาสตร์การถือกำเนิดของตัวอักษรผู้หญิง (女书) และวัฒนธรรมการส่งต่อภาษาสำหรับผู้หญิง โดยผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร และเว็บไซต์ที่มีความน่าเชื่อถือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ชุดข้อมูลที่ 2 คือ ซีรีส์ประเทศจีนที่บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของผู้หญิงจีนที่มีความชัดเจนและสะท้อนประเด็นทางสังคม โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวอย่างซีรีส์ที่มีเนื้อความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงภายใต้สังคมปิตาธิปไตย (Patriarchy) ตามหลักคำสอนขงจื้อ (Confucius) ประเด็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศบนฐานความสัมพันธ์เชิงอำนาจของสังคมจีนในอดีตและ

ปัจจุบัน และ(2) เพื่อศึกษาการส่งออกอำนาจอ่อน (Soft Power) ผ่านซีรีส์ของประเทศจีนและการสะท้อนบทบาทของผู้หญิงในปัจจุบัน ซึ่งจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผ่านการรับชมซีรีส์จีนที่ได้รับความนิยมผ่านบริการสตรีมมิงบริการโอทีที (OTT) นำเสนอรายการทีวีและภาพยนตร์ต่างชาติ คือ เน็ตฟลิกซ์ (Netflix) บริการจากประเทศสหรัฐอเมริกา และ วีทีวี (WeTV) บริการจากประเทศจีน และชุดข้อมูลที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มคนจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูล 2 กลุ่ม คือ

1) โดยการสังเกตพฤติกรรมของตัวละคร เหตุการณ์และวัฒนธรรมที่มีนัยยะเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเพศสภาพของเพศหญิงของผู้หญิงจีนที่สะท้อนประเด็นทางสังคม โดยคัดเลือกจากบริการสตรีมมิงสองแพลตฟอร์ม คือ เน็ตฟลิกซ์ (Netflix) และ วีทีวี (WeTV) ดำเนินการคัดเลือกเพื่อเก็บข้อมูลจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

(1) ซีรีส์เรื่อง The Romance of Tiger and Rose (传闻中的陈芊芊, 2020)

- บริการสตรีมมิงผ่านวีทีวี (WeTV)
- จำนวน 24 ตอน ระยะเวลาเฉลี่ยตอนละ 44 นาที รวมทั้งหมด 1,056 นาที หรือ 17.60 ชั่วโมง

(2) ซีรีส์เรื่อง The Rational Life (理智派生活, 2021)

- บริการสตรีมมิงผ่านเน็ตฟลิกซ์ (Netflix)
- จำนวน 35 ตอน ระยะเวลาเฉลี่ยตอนละ 45 นาที รวมทั้งหมด 1,575 นาที หรือ 26.25 ชั่วโมง

(3) ซีรีส์เรื่อง She and her perfect husband (爱的二八定律, 2023)

- บริการสตรีมมิงผ่านวีทีวี (WeTV)
- จำนวน 40 ตอน ระยะเวลาเฉลี่ยตอนละ 46 นาที รวมทั้งหมด 1,840 นาที หรือ 30.66 ชั่วโมง

2) สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มคนจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยจะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ในรูปแบบการซักถาม เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลจีนที่ส่งให้เกิดความไม่เท่า

เทียบกันทางเพศในสังคมจีน โดยการออกแบบโครงสร้างคำถามแบบโครงสร้าง (semi-structured Interview) โดยใช้ภาษาอังกฤษในการสัมภาษณ์เป็นหลัก

ข้อคำถามในการสัมภาษณ์

Government Policy and Society

(1) The one-child policy was in place for many years. Did you or your family feel its impact? If so, how did it affect life for women and men in your community?

(2) Now that China lets families have up to three kids, do you think more people will choose to have bigger families? Why or why not?

Culture Export - Chinese Dramas

(3) We see strong female leads in Chinese dramas like The Rational Life (理智派生), She and her perfect husband (爱的二八定律), The Romance of Tiger and Rose (传闻中的陈芊芊). Do you think these characters reflect the lives of real women in China? In what ways are they similar or different?

(4) Do you ever see female characters in Chinese dramas doing things that seem strange or unrealistic, like they have to be super tough all the time? Do you think that's a good way to portray women?

(5) What changes do you think are needed in Chinese society to achieve true equality between men and women?

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

3.3.1 แหล่งข้อมูลที่รวบรวมเพื่อการศึกษา

การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงในสังคมจีนภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สะท้อนผ่าน Soft Power จีนปัจจุบัน งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลหลักจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสังเกตและบันทึกข้อมูลพฤติกรรมความไม่เท่าเทียมทางเพศของเพศหญิงและวัฒนธรรมที่มีนัยยะเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเพศสภาพของเพศหญิงผู้หญิงจีน เพื่อนำมาวิเคราะห์ผ่านการชมซีรีส์จีนของแพลตฟอร์มสตรีมมิงในประเทศไทยคือ เน็ต-

ฟลิกซ์ (Netflix) บริการจากประเทศสหรัฐอเมริกา และ วีทีวี (WeTV) บริการจากประเทศจีน โดยคัดเลือกซีรีส์จีนที่ออกอากาศในช่วงระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ค.ศ.2020 – 2022 จำนวน 3 เรื่อง เพื่อเก็บข้อมูลพฤติกรรมของตัวละคร และประเด็นทางสังคมที่มีนัยยะต่อวิถีชีวิตผู้หญิงจีน และเพื่อให้สามารถวิเคราะห์เทรนด์ความเปลี่ยนแปลงของการส่งออก Soft Power ของประเทศจีนในช่วงระยะเวลา 3 ปี โดยมีรายละเอียดของซีรีส์ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลตัวอย่างซีรีส์เป้าหมายทั้งหมดสามเรื่อง

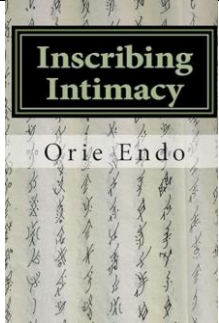
รูปภาพโปสเตอร์	ชื่อเรื่อง (Original)	นักแสดง	แพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง	จำนวน (ตอน)
	The Romance of Tiger and Rose (传闻中的陈芊芊, 2020)	1.จ้าวลู่อู (นักแสดงนำหญิง) 2.ดิงอวีซี (นักแสดงนำชาย)	WeTV	24
	The Rational Life (理智派生活, 2021)	1.จินหลาน (นักแสดงนำหญิง) 2.ดีแลนหวัง (นักแสดงนำชาย)	Netflix	35

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลตัวอย่างซีรีส์เป้าหมายทั้งหมดสามเรื่อง (ต่อ)

รูปภาพโปสเตอร์	ชื่อเรื่อง (Original)	นักแสดง	แพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง	จำนวน (ตอน)
	She and her perfect husband (爱的二八定律, 2023)	1.หยางมี่ (นักแสดงนำหญิง) 2.สวีข่าย (นักแสดงนำชาย)	WeTV	40

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย ตำรา บทความออนไลน์ ซึ่งอ้างอิงหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ โดยแบ่งเป็นสองชุดข้อมูล คือ (1) ประวัติศาสตร์การถือกำเนิดของตัวอักษรหนู่วู่ (女书) ซึ่งผู้วิจัยจะสืบค้นข้อมูลจากงานวิจัยและบทความที่น่าเชื่อถือ อาทิ หนังสือ Inscribing Intimacy: The Fading Writing Tradition of Nüshu (ENDO ORIE, 2019) เป็นต้น และ(2) ข้อมูลเชิงสถิติในประเด็นความเท่าเทียมทางเพศ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมจีนที่มีนัยยะ โดยตรงกับเพศหญิงในประเทศจีน ซึ่งผู้วิจัยจะสืบค้นข้อมูลจากงานวิจัย และบทความออนไลน์จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 3.2 แสดง เอกสารทางวิชาการที่ใช้ในการอ้างอิง หนังสือ Inscribing Intimacy: The Fading Writing Tradition of Nüshu

ภาพหนังสือ	ชื่อหนังสือ
	Inscribing Intimacy: The Fading Writing Tradition of Nüshu. (ENDO ORIE, 2019)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การเก็บบันทึกข้อมูลจากการสังเกต รวบรวมข้อมูลโดยจัดทำตารางจำแนกหมวดหมู่ 2 หมวดหมู่ดังต่อไปนี้ (1) ตารางเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นความไม่เท่าเทียมทางเพศสภาพของเพศหญิง นำเสนอใน 3 มิติ คือ มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านวัฒนธรรมความเชื่อ มิติด้านเศรษฐกิจ (2) ตารางเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการส่งออก Soft Power ชีวี่จีน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกไปวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากงานวิจัย เอกสารวิชาการ ตำรา บทความออนไลน์ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การสังเกตการ (Observation Method) จดบันทึกข้อมูล และสรุปความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเด็นความไม่เท่าเทียมทางเพศสภาพของเพศหญิงสะท้อนจากชีวิชีได้ดังนี้ (1) บทบาทของตัวละคร (Character) และอารมณ์ของตัวละคร (2) สาเหตุในการเกิดความไม่เท่าเทียม ปฏิกริยาของตัวละครอื่นที่แสดงออกในสถานการณ์ และวิธีการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ของตัวละคร และ (3) ประเด็นสะท้อนสังคมในมุมมอง

ในด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก ทางผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยจะทำการนัดสัมภาษณ์ผ่านแอปพลิเคชัน Microsoft team และ WeChat ซึ่งระยะเวลาสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคลไม่เกิน 30 นาที

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยทำการศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง จากเอกสารทางวิชาการงานวิจัย ตำราเอกสาร บทความออนไลน์ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพื่อกำหนดขอบเขตใ้งานวิจัยครอบคลุมวัตถุประสงค์

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analytic) ใช้เพื่ออธิบายการสังเกตเชิงวิเคราะห์ (Observational Analytic Studies) และสรุปกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสังเกตโดยรับชมซีรีส์จีนผ่านแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) และ วีทีวี (WeTV) และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลประเด็นสำคัญ และสะท้อนภาพรวมสังคมปิตาธิปไตยในประเทศจีนปัจจุบัน โดยวิเคราะห์ควบคู่กับการใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา งานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Inductive) ด้วยการตีความหมาย เพื่อหาความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของข้อมูล เพื่อสร้างบทสรุปให้ตรงประเด็นครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.5.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสังเกตและบันทึกผลในตารางมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา
2. ศึกษาและทำความเข้าใจเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย ทฤษฎี หรือ บทความออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง หาความเชื่อมโยงกับข้อมูลที่สังเกตได้กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
3. บรรยายสิ่งที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด และไม่ตีกรอบผลการวิจัยที่เกิดขึ้นหากขัดแย้งกับทฤษฎี
4. สรุปใจความสำคัญและผลของการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Inductive) ด้วยการตีความหมาย เพื่อหาความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของข้อมูล เพื่อสร้างบทสรุปให้ตรงประเด็นครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.5.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิเคราะห์ข้อมูล

1. มีเข้าใจลึกซึ้งบทบาท การใช้ชีวิตของผู้หญิงภายใต้สังคมปิตาธิปไตย ประเด็นความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นจริงในสังคมจีนชัดเจนมากขึ้น
2. สามารถรู้ถึงแนวโน้มของเทรนด์การส่งออกสื่อซีรีส์จีนซึ่งเป็น Soft Power ที่สามารถส่งออกไปทั่วโลก การใส่เส้นเรื่องทางวัฒนธรรมและวาทกรรมทางสังคม

บทที่ 4

ผลการวิจัย และการอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านประวัติศาสตร์จีนเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีนที่สะท้อนผ่าน Soft Power ซีรีส์จีนปัจจุบัน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยโดยการสังเกต (Observational Research) ศึกษาเชิงลึกในรูปแบบของการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Observational Analytic Studies) เพื่อรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาและสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับกลุ่มคนจีน โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย ทฤษฎี และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

- 4.1 กระบวนการเก็บข้อมูลและความท้าทาย
- 4.2 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 แนวคิดหลักที่ได้จากผลการวิจัย

4.1 กระบวนการเก็บข้อมูลและความท้าทาย

ผู้วิจัยได้แบ่งหมวดการเก็บข้อมูลเป็น 3 ประเภท คือ

1) การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยอ้างอิงจากหนังสือ *Inscribing Intimacy: The Fading Writing Tradition of Nüshu* (ENDO ORIE, 2019) เป็นหลัก ประกอบกับการหาข้อมูลเพิ่มเติมจากงานวิจัยและบทความที่มีความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการศึกษาและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง พบความท้าทายจากการแปลข้อมูลภาษาอังกฤษ เพื่อสื่อสารให้เข้าใจความหมายอย่างชัดเจนและตรงกับประเด็นที่ต้องการสื่อสาร

2) การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต (Observation Method) ศึกษาข้อมูลจากการชมซีรีส์จีน ทั้งหมด 3 เรื่อง คือ

- เรื่อง The Romance of Tiger and Rose (传闻中的陈芊芊, 2020)
- เรื่อง The Rational Life (理智派生活, 2021)
- เรื่อง She and her perfect husband (爱的二八定律, 2023)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของตัวละครเอกหญิงและความไม่เท่าเทียมทางเพศของสตรีทั้งสามเรื่อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นทางด้านสังคมวัฒนธรรม จากการเก็บข้อมูลพบความท้าทายจากความยาวของสตรี ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการชมต่อเรื่อง 1-2 วัน และเนื่องจากทั้งหมดเป็นสตรีที่ออกอากาศจบแล้วและเคยมีประสบการณ์ดูมาก่อน จึงมีข้อได้เปรียบในการทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง โดยละเอียด

3) การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (In-dept Interview) เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคนจีนจำนวน 5 คน ในหัวข้อของความไม่เท่าเทียมกันของสังคมจีนในอดีตและมุมมองในปัจจุบัน โดยอ้างอิงจากการประกาศใช้นโยบายลูกคนเดียว (One child policy) เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบสะท้อนความเหมือนหรือแตกต่างจากสารที่พยายามจะส่งผ่านสตรีจีน ผู้วิจัยพบความท้าทายจากการเตรียมคำถามสัมภาษณ์ให้กระชับและเข้าใจง่าย ไม่สับสนเกินไปประเด็นที่ละเอียดอ่อน อีกทั้งการหากลุ่มตัวอย่างที่เกิดในช่วงบังคับใช้นโยบายลูกคนเดียว จึงเน้นไปที่กลุ่มคนจีนที่ทำงานแล้วทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และอาศัยอยู่ประเทศจีน กรณีผู้ให้สัมภาษณ์อาศัยอยู่ประเทศจีนจะใช้วิธีสัมภาษณ์ผ่านแอปพลิเคชัน WeChat และกรณีที่ผู้สัมภาษณ์อาศัยอยู่ในประเทศไทยจะใช้วิธีสัมภาษณ์ผ่านการแอปพลิเคชัน Microsoft Team หรือ การโทรศัพท์สัมภาษณ์เป็นต้น โดยจะใช้ภาษาอังกฤษในการสัมภาษณ์เป็นหลัก

4.2 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1. การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญจากหนังสือ *Inscribing Intimacy: The Fading Writing Tradition of Nüshu* (ENDO ORIE, 2019) เริ่มต้นจากต้นกำเนิดของภาษาหนู่วู่ซึ่งเกิดจากความคับข้องใจของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วเปรียบเสมือนการสละอิสรภาพในการใช้ชีวิตของตนเอง ต่อจากนี้ทั้งชีวิตคือการรับใช้ครอบครัวสามี สะใภ้จะรับหน้าที่หลักในการดูแลครอบครัวสามีไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ หรือญาติพี่น้อง ประพฤติตนตามกรอบคำสั่งสอนของผู้หญิงที่ดีเพื่อให้เป็นเกียรติแก่ตระกูลและครอบครัวของผู้หญิงเอง แม้ว่าจะได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากคนในครอบครัวสามี ผู้หญิงจะต้องยินยอมไม่อาจโต้เถียงได้ และยากที่จะส่งจดหมายถึงครอบครัวตนเองเพื่อระบายความคับข้องใจนี้ สาเหตุมาจากความไม่รู้หนังสือไม่ได้รับการศึกษา การศึกษาเดียวที่ผู้หญิงได้รับคือ พฤติกรรมที่ผู้หญิงพึงปฏิบัติตามหลักปรัชญาขงจื้อ บทบาทและหน้าที่ของชายและหญิงที่แตกต่างกันจะถูกปลูกฝังเป็นบรรทัดฐานของสังคมมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้น “ภาษาหนู่วู่” (NuShu, 女书) จึงเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในแวดวงผู้หญิงด้วยกันเท่านั้น และเป็นภาษาแรกที่ได้รับการยอมรับว่าถูกประดิษฐ์ขึ้นจากผู้หญิงเอง ใช้บรรยายความรู้สึก

ความผิดหวังในชีวิตในช่วงเวลาหลังแต่งงาน บันทึกลูกสาวที่มักส่งต่อผ่านแม่ให้ลูกสาวหลังแต่งงานเพื่อเป็นบทเรียนจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแม่ เพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจเข้าใจในความรู้สึกเมื่อต้องเผชิญกับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากครอบครัวของสามี ในความจริงแล้วภาษาหนู่วู่มีคอนเซ็ปต์ว่าเป็นภาษาแห่งความเศร้ายอมจำนนต่อโชคชะตาที่ถูกลิขิตจากพระเจ้าในการถูกบังคับให้แต่งงาน (Nüshu women knew that it was God's fault that they had to accept the unreasonably forced marriage, ENDO ORIE, 2019, page151) ดังนั้นจึงเป็นภาษาที่ใช้กันในวงแคบเท่านั้น

จากหนังสือได้ยกตัวอย่างบันทึกของ Pu Lijuan ซึ่งเขียนโดยใช้ภาษาหนู่วู่ อธิบายคำสอนของแม่ที่สอนตนเองชื่อเรื่อง กฎของลูกผู้หญิง (Precepts for Daughters) ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าสามารถสะท้อนบทบาทของผู้หญิงจีนในอดีตได้เป็นอย่างดี จึงขอนำเสนอส่วนหนึ่งของข้อความดังนี้

“ สิ่งที่แม่ปรารถนาจะสอนลูกสาวของเธอ ประการแรกจงปกป้องพรหมจรรย์ของคุณ จงทำหน้าที่ดูแลพ่อและแม่ให้ดี จงรักษาความสามัคคีกับพี่น้องของตน จงอย่าสิ้นเปลืองเกลือ น้ำมัน ข้าวและฟืน จงอุทิศตนเพื่อธุรกิจของครอบครัวและทำงานหนัก จงอย่าสวมเสื้อผ้าราคาแพงสวมเสื้อผ้าฝ้ายก็เพียงพอ จงรักษาบุคลิกการยืนและเดินให้สง่างาม จงประพฤติตนด้วยความอ่อนโยนเป็นผู้หญิงจงพยายามเข้าหาพูดคุยกับผู้คน ขณะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าเรียบง่ายให้พูดเบา ๆ ด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน สงบและซ่อนพินอย่างสุภาพ จงใส่ใจกับวิธีการเดินให้มาก จงมีน้ำใจต่อผู้อื่นและอย่าขึ้นเสียงอย่างทะเลาะหรือโต้เถียง คำพูดที่รุนแรงนั้นไม่ควรเอ่ย จงอย่าพูดมากเกินไปอย่าพูดสิ่งที่ไม่ควรพูด ควรมีความชำนาญในการปั่นด้าย ทอผ้า และหัตถกรรม จงอย่าละเลยเข็มและด้าย จงแต่งงานกับครอบครัวอื่นและเป็นภรรยาที่ดี อย่าไปเทียบกับสมัยอยู่บ้านตนเอง จงตื่นพร้อมกับแสงแดดเมื่อพระอาทิตย์ขึ้นแม้ว่าจะเหนื่อยก็ตาม อย่าพักผ่อนจนกว่าจะเที่ยงในบ้านจะสว่างในเวลากลางคืน จงให้ความเคารพผู้ใหญ่ คุณแลลูก คุณแลบ้าน ให้คุณค่ากับทุกสิ่งที่มีคุณค่า สุดท้ายนี้ลูกสาวควรคำนึงถึงสิ่งที่แม่สอนเธอ และอย่าลืมคำพูดของแม่แม้แต่คำเดียว ” - เขียนโดย Pu Lijuan (ENDO ORIE, 2019, page154)

ปัจจุบันภาษาหนู่วู่ กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศจีนโดยทางรัฐบาลเข้ามาดูแลในปี 2005 สำนักงานวัฒนธรรมแห่งมณฑลหูหนาน ส่งเสริมการอนุรักษ์ภาษาหนู่วู่และพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น โดยสร้างหมู่บ้านพิพิธภัณฑสถานบ้านหนู่วู่ (Nüshu Wenhua Cun) ทางพิพิธภัณฑสถานประจำเทศมณฑล และแนวร่วมสตรีแห่งเทศมณฑล ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลทำให้เริ่มรวบรวมเอกสารและสิ่งของต้นฉบับของหนู่วู่เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 4.1 แสดงพิพิธภัณฑ์บ้านหนู่วู่ชู, <https://www.bbc.com/travel/>

4.2.2. การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต (Observation Method) ผู้วิจัยได้ชมซีรีส์จำนวน 3 เรื่อง คือ เรื่อง The Romance of Tiger and Rose (传闻中的陈芊芊, 2020), เรื่อง The Rational Life (理智派生活, 2021), เรื่อง She and her perfect husband (爱的二八定律, 2023) โดยมีข้อมูลสำคัญดังตารางต่อไปนี้

1) เรื่อง The Romance of Tiger and Rose (传闻中的陈芊芊, 2020) เป็นซีรีส์แนวย้อนยุคเรื่องราวเสนอม่านการใช้เรื่องเพศ (Gender) เป็นหนึ่งในแก่นเนื้อเรื่อง นางเอกจิน เจียนเจียน ในโลกยุคปัจจุบันเป็นนักเขียนบท แต่เพราะอุบัติเหตุทำให้เธอได้เข้าไปในบทละครที่เธอเป็นผู้เขียนขึ้นมา โดยเล่าเรื่องจากมุมมองที่ผู้หญิงมีสถานะสูงกว่าผู้ชายในอาณาจักรนั้น ในขณะที่ประเทศของวีรบุรุษกลับตรงกันข้าม พระเอกหานซั่ว ร่างกายไม่แข็งแรงป่วยหนัก และเขามาที่ประเทศของนางเอกเพื่อรักษาตัวและหาการรักษา ในเนื้อเรื่องในพระเอกต้องผ่านกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมหญิงเป็นใหญ่ ระหว่างการดำเนินเรื่องพระเอกตัวเอกเริ่มมีความรู้สึกต่อนางเอก และท้ายที่สุดนางเอกจิน เจียนเจียน ได้กลายเป็นผู้ปกครองอาณาจักร และตระหนักว่าเธอควรสร้างโลกแห่งความเท่าเทียมทางเพศขึ้นมา

- ภาพลักษณ์ของตัวละครนำหญิง คนแรก จิน เจียนเจียน (นางเอก) และจิน ฉู่ฉู่ (บทรอง) ทั้งคู่มีฐานะเป็นองค์หญิงแห่งอาณาจักรฮวาหยวน ตัวเอกหญิงจินเจียนเจียน ได้สัมผัสความคิดเหมารวมขององค์หญิงที่มักจะอ่อนหวานและอ่อนแอ ในทางตรงกันข้ามเธอใส่เครื่องแต่งกายสีแดงพร้อมชุดเกราะให้ความรู้สึกถึงความแข็งแกร่ง ความกล้าและดุร้าย มัดผมหางม้าสูง ลักษณะภาพลักษณ์ของจิน เจียนเจียน ที่สื่อออกมานั้นให้ความรู้สึกแตกต่างจากภาพรวมของผู้หญิงจีน เพราะเลือกใส่เครื่องแต่งกายที่ทะมัดทะแมงเหมือนผู้ชาย จึงทำลายภาพเหมารวมของผู้หญิงที่อ่อนแอ และไม่ก้าวร้าว

ภาพที่ 4.2 แสดงบทบาทและการแต่งกายของนางเอก, WeTV

- ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงคนที่สองคือ ฉิน ฉู่ ซึ่งเป็นพี่สาวของนางเอก ให้ความสำคัญกับสิ่งของเครื่องแต่งกายส่วนใหญ่ประกอบด้วยสีม่วงเข้มและสีน้ำเงิน พร้อมการแต่งหน้าเข้ม แสดงให้เห็นถึงความสุขุม ความมั่นคง และความกล้าหาญ ไม่มีบทบาทที่สื่อถึงความอ่อนโยนอย่างเช่นผู้หญิงในสังคมทั่วไป สะท้อนว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องมีรูปร่างผอมเพรียว และไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชายเพื่อความอยู่รอด บ่งบอกถึงความแข็งแกร่งและความเป็นอิสระของผู้หญิง

ภาพที่ 4.3 แสดงภาพบทบาทและการแต่งกายของตัวละครรอง, WeTV

- ภาพลักษณ์ของตัวละครนำชาย หานฉั่ว หน้าตาหล่อ อายุน้อย รูปร่างผอม และมีทักษะยอดเยี่ยมโดยมีกีบบนศีรษะและเข็มขัดคาดเอว ที่ประดับรูปร่างเพรียวบางของเขา ในเนื้อเรื่องมีบทที่ต้องเปิดเผยร่างกายหลายครั้ง ซึ่งดึงดูดความสนใจของผู้ชมที่เป็นผู้หญิงได้ บท

ตัวเอกชายสะท้อนความน่าดึงดูดให้ผู้ชมที่เป็นผู้หญิงมอง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้หญิงในเรื่องความงาม และจินตนาการ

ภาพที่4.4 แสดงภาพบทบาทและการแต่งกายของพระเอก, WeTV

ซีรีส์เรื่อง The Romance of Tiger and Rose พยายามสะท้อนบริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยสลับบทบาทของเพศชายและเพศหญิง สะท้อนเหตุการณ์ที่ผู้หญิงในสังคมจีนจะต้องพบเจอโดยกลับข้างกันให้เป็นผู้ชายที่ถูกกระทำ เช่น พระเอกถูกบังคับแต่งงานกับนางเอกสาเหตุเพราะนางเอกมีความพึงใจ รวมถึงในพิธีแต่งงานพระเอกได้รับสินสอดจำนวนมากจากครอบครัวฝ่ายหญิง โดยตลอดช่วงระยะเวลาแต่งงานสามีมีหน้าที่ต้องเชื่อฟังและเป็นคนสนับสนุนภรรยาเสมอ นอกจากนี้เมื่อในซีรีส์ดำเนินเรื่องว่านางเอกมาจากโลกในยุคปัจจุบันทำให้มีความเข้าใจถึงหลักความเสมอภาคในสังคม ดังนั้นในตอนสุดท้ายเมื่อนางเอกได้ขึ้นครองราชย์จึงพยายามปรับวัฒนธรรมให้เกิดความเสมอภาคในสังคม ทั้งนี้เนื้อเรื่องดำเนินจบถึงเพียงความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงบริบทสังคมจีนในยุคโบราณเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่ทราบถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และผลลัพธ์จากการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนยุคโบราณได้

2) เรื่อง The Rational Life (理智派生活, 2021) เป็นซีรีส์สมัยปัจจุบันนำเสนอเรื่องราวในมุมมองและสภาพแวดล้อมของผู้หญิง (Woman Centric) นางเอกเฉินริ้วซิน เป็นผู้หญิงอายุ 33ปี ทำงานเป็นผู้จัดการฝ่ายกฎหมายที่ต้องเผชิญกับปัญหาการถูกกีดกันในสถานที่ทำงานเพราะเป็นผู้หญิง แม้จะพยายามทำงานอย่างหนักแต่ก็ไม่สามารถเลื่อนขั้นเป็นผู้อำนวยการฝ่ายและถูกลดตำแหน่งโยกย้ายไปทำงานแผนกบุคคล ซึ่งด้วยอายุที่เกิน 30 ปีทำให้แม่ของนางเอกมีความกังวล เร่งรัดให้แต่งงานเสมอ ในด้านพระเอก ฉีเสี่ยว เป็นผู้ช่วยที่เพิ่งเข้าทำงานและเพิ่งเรียนจบมหาวิทยาลัยและเข้าทำงานในฝ่ายเดียวกันกับนางเอกจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกัน

- การถูกปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในสถานที่ทำงาน แม้ว่านางเอกจะมีความสามารถและมีผลงานแต่ไม่สามารถได้รับการเลื่อนตำแหน่งได้ ในเนื้อเรื่อง ผู้บริหารเกือบทั้งหมดเป็นผู้ชายทำให้มีสังคมของความชายเป็นใหญ่ค่อนข้างสูง ในฐานะผู้หญิงเป็นกลุ่มส่วนน้อยมักไม่ได้รับการยอมรับในสถานที่ทำงาน ไม่ได้รับความชื่นชม เมื่อเทียบเท่ากับความสำเร็จของผู้ชาย สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมจีนนั้นความสำเร็จของผู้ชายและผู้หญิงมีคุณค่าไม่เท่ากัน

- การถูกบังคับและเร่งรัดให้แต่งงาน ในเรื่องนางเอกมีอายุ 33 ปี ซึ่งเกินเกณฑ์ที่ควรจะต้องแต่งงานมีครอบครัว เพราะในสังคมจีนผู้หญิงไม่ควรแต่งงานเกินอายุ 27 ปี ไม่เช่นนั้นจะถูกเรียกว่า ผู้หญิงที่หมดอายุหรือไม่มีใครเอา ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม ในช่วงเริ่มต้นเรื่องราวนางเอกได้ถูกขอแต่งงานจากแฟนที่เป็นพนักงานในบริษัทเดียวกัน อายุเท่ากัน แต่เมื่อนางเอกปฏิเสธจึงถูกฝ่ายชายว่าเสียหาย ขอยกบทละครมาเพื่ออธิบายทัศนคติของผู้ชายในสังคมจีน มุมมองที่มองผู้หญิงที่มีอายุมากและยังไม่แต่งงาน

“รั่วซิน คุณคิดว่าผมจ้อคุณหรือ คิดว่าเราอยู่คนละชนชั้นหรือ ขอโทษเถอะช่วยส่องกระจกดูตัวเองหน่อย อายุ33 แล้ว มีผู้หญิงที่เด็กกว่าสวยกว่าคุณตั้งเยอะ อายุอย่างคุณ แม้แต่บริษัทหาคู่ยังขาดเลย คุณก็เป็นได้แค่นี้แหละ คำตัวคุณคือเท่านี้ (ล้อถึงสินสอดที่ฝ่ายชายให้) คุณมันก็แค่ผู้จัดการฝ่ายกฎหมายระดับล่าง คิดจริงๆหรือว่าจะได้เลื่อนขั้นเป็นผู้อำนวยการ ผมแนะนำอะไรให้ คุณหัดมองความจริงซะบ้าง ความจริงคือบุญแค่ไหนแล้วที่คนอย่างผมไม่รังเกียจคุณ ”

- การมีความรักต่างวัยระหว่างนางเอกและพระเอก ทำให้ถูกกีดกันจากครอบครัวนางเอกในมุมมองที่ว่าผู้ชายอายุน้อยจะไม่สามารถดูแลครอบครัวได้ เช่นเดียวกันในฝั่งของครอบครัวพระเอกมีมุมมองว่านางเอกอายุเยอะเกินไป อาจจะกระทบเรื่องการมีลูกและด้วยสถานะทางสังคมของนางเอกที่อาจจะไม่มีเวลาดูแลครอบครัวฝ่ายชาย

ภาพที่ 4.5 แสดงภาพบทบาทของเรื่อง The Rational Life, Netflix

ซีรีส์เรื่อง The Rational Life พยายามสะท้อนบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในสองมิติ คือ มิติในด้านการทำงาน ผู้หญิงไม่ได้รับความเท่าเทียมในสถานที่ทำงานเท่าผู้ชาย และในมิติของการแต่งงาน สังคมจีนเป็นสังคมที่เหมารวมว่าผู้หญิงที่ดีนั้นต้องเพียบพร้อม ทั้งในเรื่องการศึกษา การงานมั่นคง และที่สำคัญต้องแต่งงานในช่วงอายุที่เหมาะสมคือไม่เกิน 29 ปี ถึงจะกลายเป็นแม่ที่ดี เป็นภรรยาที่ดีที่สามารถดูแลลูก ดูแลสามีและครอบครัวสามีได้อย่างไม่บกพร่อง ประเด็นนี้ยังคงเป็นภาพจำ และวัฒนธรรมที่ถูกส่งต่อมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน

3) เรื่อง She and her perfect husband (爱的二八定律, 2023) เป็นเรื่องราว) เป็นซีรีส์สมัยปัจจุบันนำเสนอเรื่องราวของนางเอก ฉินซือ เป็นทนายความอายุ 30 ปีและโสดให้ความสำคัญกับเรื่องงานเป็นเรื่องหลัก แต่เพราะทัศนคติของสังคมและกฎของบริษัทมองว่าทนายผู้หญิงอายุ 30 ปีที่ยังไม่แต่งงานไม่มีลูก ถือเป็นความไม่มั่นคงในชีวิต ทำให้ตอนสัมภาษณ์งานนางเอกจะต้องโกหกว่าตนเองนั้นแต่งงานและมีลูกแล้ว เพื่อให้สามารถเข้าทำงานในสำนักงานทนายความได้ แม้วางเอกจะมีความสามารถแต่ก็ยังคงถูกกีดกันจากการเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหาร ในด้านพระเอก หยางหัว เป็นคนตลกงาน ลาออกจากงานด้านการเงินมาเทรดหุ้น ซึ่งมักถูกครอบครัวเร่งให้แต่งงาน เนื้อเรื่องบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างพระเอกและนางเอกจากการที่นางเอกได้ใช้ชื่อพระเอกโกหกว่าเป็นสามี โดยที่ไม่รู้จักกันและพระเอกไม่รู้เรื่อง ดังนั้นเมื่อทั้งสองคนต่างต้องการแต่งงานเพื่อแก้ปัญหาของตนเองจึงตกลงแต่งงานกัน

- การถูกปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในสถานที่ทำงาน ในเรื่องนี้นางเอกจะต้องโกหกสถานะครอบครัวเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งในหน้าที่การงานที่มั่นคงและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับครอบครัว สามารถสะท้อนสังคมจีนที่กำหนดบทบาทของผู้หญิงที่ดีต้องอยู่ในกรอบอย่างไรได้อย่างชัดเจน เพราะการมีความสามารถก็ไม่มีความสำคัญหรือไม่อาจ

สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้คนได้เท่ากับสถานะแต่งงานและมีลูกแล้ว ดังนั้นการที่ผู้หญิงจะได้มาซึ่งสถานะทางสังคมจึงจะมีความพยายามต้องเสียสละชีวิตที่เป็นอิสระของตนเอง

ซีรีส์เรื่อง She and her perfect husband พยายามสะท้อนบริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมในสองมิติ คือ มิติในด้านการงานและการได้รับการยอมรับจากสังคม สถานะทางสังคมของผู้หญิงขึ้นอยู่กับสถานการณืแต่งงานและการมีลูก การแต่งงานกลายเป็นปัจจัยชี้วัดทิศทางในอนาคตของผู้หญิงโดยเฉพาะในสังคมการทำงาน เพราะการแต่งงานคือการสร้างเกียรติให้กับครอบครัวและการยกระดับสถานะทางสังคมของผู้หญิงให้สมบูรณ์แบบ ตามกรอบประเพณีตั้งแต่อดีต

ภาพที่ 4.6 แสดงภาพบทบาทของเรื่อง She and her perfect husband, WeTV

4.2.3. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (In-dept Interview) เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคนจีนจำนวน 4 คน ในหัวข้อของความไม่เท่าเทียมกันของสังคมจีนในมุมมองอดีตและปัจจุบัน โดยอ้างอิงจากการประกาศใช้นโยบายลูกคนเดียว (One child policy) ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบสะท้อนความเหมือนหรือแตกต่างจากสารที่พยายามจะส่งผ่านซีรีส์จีน

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 เป็นคนจีนที่ทำงานในประเทศไทย เพศหญิง อายุ 34 ปี มาจากเมืองปักกิ่ง ประเทศจีน
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 เป็นคนจีนที่ย้ายมาตั้งถิ่นฐานที่ประเทศไทย เพศชาย อายุประมาณ 70 ปี มาจากเมืองเซียงไฮ้ ประเทศจีน
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 เป็นคนจีนที่ทำงานในประเทศไทย เพศหญิง อายุ 34 ปี มาจากมณฑลเหอเป่ย์ ประเทศจีน

- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 เป็นคนจีนที่ทำงานในประเทศไทย เพศหญิง อายุ 40 ปี มาจากเมืองฉงชิ่ง ประเทศจีน

1) ประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประกาศใช้นโยบายลูกคนเดียว (One Child Policy)

“ ครอบครัวของฉันไม่ได้รับผลกระทบจากนโยบายนี้เพราะกฎหมายของเมืองไม่เคร่งครัดเรื่องการจำกัดจำนวนการมีลูก ยกเว้นคนที่ป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายนี้ แต่นั่นเคยได้ยินเรื่องราวของครอบครัวเพื่อนของฉันที่อาศัยอยู่แถบชนบทในประเทศจีน ซึ่งที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายลูกคนเดียว ผลกระทบด้านลบของนโยบายนี้คือ การบังคับให้แต่ละครอบครัวมีลูกได้เพียงคนเดียวในสังคมที่มีทัศนคติต้องการลูกชาย ดังนั้นเมื่อคลอดลูกหากครอบครัวที่ได้ลูกสาวแล้วไม่ต้องการ ก็จะนำเด็กไปทิ้ง และไม่แจ้งเกิดกับรัฐบาลทำให้ไม่มีประวัติการมีลูกบันทึกไว้ ดังนั้นจึงทำให้อัตราการทิ้งเด็กผู้หญิงเพิ่มสูงขึ้น เหตุการณ์เหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นในเมืองที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจแล้ว ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

“ ได้รับผลกระทบจากนโยบายนี้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง เพราะในครอบครัวมีญาติผู้ใหญ่ให้คุณยายเยอะมาก ยกตัวอย่างหนึ่งคนต้องดูแลคนถึง 6 คน อย่างตอนแต่งงานต้องดูทั้งพ่อแม่ของตัวเอง พ่อแม่สามีและปู่ย่าตายาย เพราะครอบครัวมีลูกได้เพียงคนเดียว ถ้าหากว่าการที่ครอบครัวมีลูกหลายคน เพราะวัฒนธรรมจีนต้องดูแลคนสูงอายุ ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

“ ฉันอาศัยอยู่ทางตอนเหนือของประเทศจีน ครอบครัวฉันมีลูกสาวเป็นฉันเพียงคนเดียวจากการบังคับใช้นโยบายนี้ และในเมืองที่ฉันอยู่ส่วนใหญ่ทุกครอบครัวมีลูกคนเดียวเพราะหากถูกรัฐบาลจับได้ว่ามีลูกมากกว่าหนึ่งคน จะต้องถูกทำโทษ และโดนไล่ออกจากงานทันที แต่ไม่รู้ลึกถึงการเลือกปฏิบัติจากครอบครัวหรือคนอื่น เพราะว่าเมื่อมีลูกได้เพียงคนเดียว พ่อแม่ก็รักลูกสาวมาก หากครอบครัวไหนมีลูกชายก็ปฏิบัติเหมือนกัน จึงไม่รู้ลึกถึงความแตกต่างในตอนนั้น ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

2) ประเด็นการยกเลิกนโยบายลูกคนเดียวและประกาศใช้นโยบายลูกสามคนของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เพื่อพยายามเพิ่มอัตราการเกิดซึ่งจะส่งผลต่ออัตราแรงงานในอนาคต

“ฉันไม่คิดว่าคนจะอยากมีลูกเพิ่มขึ้น เพราะว่าในปัจจุบันทุกคนได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ยอมแต่งงานและไม่อยากมีลูก เพราะใช้ค่าใช้จ่ายสูง ถึงแม้แต่งงานแล้วการจะมีลูกถึงสามคนก็เป็นเรื่องยากหากไม่มีฐานะที่ดีจริงๆ และอีกหนึ่งเหตุผลคือผู้หญิงปัจจุบันให้ความสำคัญกับตัวเองและลงทุนกับตัวเองมากขึ้น หลายคนได้ฟังประสบการณ์ของพ่อแม่และไม่อยากเจอเหตุการณ์ที่เหมือนกัน”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

“ไม่คิดว่าคนสมัยนี้จะมีครอบครัวใหญ่ขึ้นต่อให้สามารถมีลูกได้สามคน เพราะค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงลูกสูง ไม่มีเวลาให้ครอบครัวมากพอ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

“ฉันคิดว่าคนไม่อยากจะมียูถึงสามคน เพราะในประเทศจีนมีการแข่งขันด้านการศึกษาและการหางานสูง ทำให้พ่อแม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากให้ลูกตั้งแต่ยังเด็ก และเมื่อโตขึ้นหากลูกเป็นผู้ชายพ่อแม่จะต้องซื้อบ้านและรถให้ เพื่อที่จะเป็นสินสอดในการแต่งงานด้วย ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

3) ประเด็นการสื่อสารบทบาทของผู้หญิงผ่านซีรีส์ โดยมักเสนอบทบาทผู้หญิงแกร่งและมีความสามารถ เป็นสิ่งสะท้อนมุมมองของบทบาทผู้หญิงในสังคมจีนปัจจุบัน

“ฉันไม่ค่อยได้ดูละครทีวีของจีน ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในละครมักจะพอมเกินไป ตัวอย่างเช่น ละครส่วนใหญ่ยังคงเน้นไปที่ประเด็นทางอารมณ์ของชายและหญิง ตัวละครมักจะเป็นผู้ชายที่สมบูรณ์แบบและผู้หญิงที่ดูดี โดยคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนมีฐานะการเงินดี และก็เป็นผู้หญิงที่เข้มแข็ง แต่การเผชิญปัญหา มักเป็นชายที่ช่วยแก้ปัญหาให้ โดยแก่นแท้ยังคงเป็นชายที่แข็งแกร่ง หญิงอ่อนแอ ซึ่งความจริงกลับตรงกันข้ามกับสถานการณ์ ในความเป็นจริงคนส่วนใหญ่และคู่รักของพวกเขาเป็นคนธรรมดาที่มีเงื่อนไขคล้ายกัน ช่วยเหลือกันในชีวิต ไม่ใช่ความรักแบบโรแมนติกและมีขึ้นๆ ลงๆ มากมายเหมือนในละคร มีผู้หญิงในที่ทำงานเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ และสัดส่วนของผู้บริหารหญิงยังต่ำกว่าผู้บริหารชายมาก”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

“ ฉันคิดว่าสะท้อนบทบาทของผู้หญิงบางส่วน แต่ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะชีวิตเป็นการผสมระหว่างเรื่องแต่งและเรื่องจริง ผู้หญิงจีนปัจจุบันมีอิสระมากขึ้น”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

4) ประเด็นความไม่เท่าเทียมกันในสังคมจีนปัจจุบัน

“ ในความเป็นจริงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงในประเทศจีนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ แต่ยังคงมีช่องว่างระหว่างอยู่ (1) ความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ทั้งชายและหญิงควรได้รับการศึกษา ครอบครัวและโรงเรียนควรปลูกฝังแนวคิดที่ถูกต้องเรื่องเพศให้เด็กตั้งแต่อายุน้อย สร้างความตระหนักรู้ถึงความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อกำหนดแนวคิดของสังคมเรื่องความเท่าเทียมกันในประเด็นทางเพศ (2) ความเท่าเทียมกันในที่ทำงาน การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในที่ทำงานมีรูปแบบที่ซ่อนอยู่ เช่น ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วมีโอกาสน้อยลง การลาคลอดบุตรของผู้หญิงในที่ทำงานนานขึ้น และการตั้งคำถามเกี่ยวกับสถานภาพการสมรสของผู้หญิงในการหางานทำ เงื่อนไขเหล่านี้ส่งผลให้ผู้หญิงมีสถานะด้อยโอกาสในที่ทำงาน รัฐบาลจำเป็นต้องมีมาตรการนโยบายที่มีมนุษยธรรมมากขึ้นเพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในที่ทำงาน ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567)

4.3 แนวคิดหลักที่ได้จากผลการวิจัย

1. แนวคิดผู้หญิงแบกฟ้าไว้ครึ่งหนึ่ง (Women hold up half the sky) ความเท่าเทียมที่ผู้หญิงไฝ่ฝัน คำประกาศของพรรคคอมมิวนิสต์ในสมัยประธานาธิบดีเหมา เจ๋อตง เพื่อเปลี่ยนสถานะของผู้หญิงในประเทศจีนให้มีบทบาทนอกบ้านมากขึ้น หรือเทียบเท่าผู้ชาย ค.ศ.1949 ปัจจุบันคำพูดนี้ถูกนำกลับมาใช้ในความหมายที่เปลี่ยนไปในสมัยรัฐบาลคอมมิวนิสต์ของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง หลังจากพบปัญหาอัตราการเกิดต่ำซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากนโยบายลูกคนเดียวและนโยบายลูกสองคน โดยประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้ประกาศยกเลิกนโยบายดังกล่าวในปีค.ศ.2016 เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบในระยะยาวของประเทศจีน ปัจจุบันอนุญาตให้ครอบครัวมีลูกได้สามคน และพยายามผลักดันให้ผู้หญิงกลับมาปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีส่งเสริมการมีลูกหลายคน ให้กลับมาอยู่บ้านเพื่อดูแลบ้านดูแลครอบครัว จากนโยบายดังกล่าวทำให้กระแสความไม่เท่าเทียมในสังคมสูงขึ้น

ผู้หญิงถูกสะท้อนภาพลักษณ์เป็นแม่พันธุ์ หนึ่งเครื่องมือการผลิตโดยบทบาทที่สำคัญคือต้องมีลูกให้ประเทศ

รัฐบาลได้นิยามความหมายของผู้หญิงที่มีอายุมากกว่า 27 ปี และยังไม่ได้แต่งงาน เรียกว่า “ ผู้หญิงเหลือ หรือ ผู้หญิงที่ไม่มีใครเอา ” (Leftover woman - 剩女) แต่มีเงื่อนไขมุ่งเน้นการแต่งงานในเมือง ผู้หญิงที่จะเป็นแม่ที่ดีควรมีการศึกษา และไม่ต้องการให้ผู้หญิงในต่างจังหวัดที่ไม่มีการศึกษา มีลูกหลายคน สอดคล้องกับความต้องการเพิ่มจำนวนประชากรและเพิ่มศักยภาพของประชากร ดังนั้นความหมายของ **Women hold up half the sky** ในปัจจุบันพยายามสื่อให้ผู้หญิงที่ดีตามมาตรฐานสังคมควรมีคุณสมบัติครบถ้วน รูปร่างหน้าตา การศึกษาและหน้าที่การงานที่มั่นคง

จากการศึกษาซีรีส์จีนสามเรื่องตามขอบเขตงานวิจัย พบว่า ซีรีส์ปัจจุบันทั้งสองเรื่อง (ยกเว้นซีรีส์ย้อนยุค) เสนอภาพลักษณ์ครอบครัวเดี่ยวขนาดเล็กที่มีลูกคนเดียวและเป็นลูกสาว ช่วงเวลาเกิดของตัวละคร “ลูกสาว” ในเรื่องมีอายุราว 35 ปี สอดคล้องกับช่วงที่รัฐบาลจีนประกาศใช้ นโยบายลูกคนเดียว (One child policy) ระหว่างปีค.ศ.1979 – 2015 ซีรีส์บอกเล่าเรื่องราวความกดดันของครอบครัวที่มีลูกสาวคนเดียว แน่นนอนว่าพ่อแม่มอบความรักให้กับลูกสาว หากแต่การแข่งขันเริ่มขึ้นเมื่อเริ่มเข้าเรียน ต้องเรียนเก่ง ต้องเข้ามหาวิทยาลัยอันดับต้นๆของประเทศ ต้องมีหน้าที่การงานที่มั่นคง แต่ทุกอย่างนี้มีความหมายไม่เท่ากับการได้แต่งงาน ในช่วงชีวิตของผู้หญิงจีนที่ถูกควบคุมให้ทำตามคำสั่งของพ่อแม่ยังคงสะท้อนวัฒนธรรมดั้งเดิม คือ การเตรียมความพร้อมให้ลูกสาวเพื่อออกเรือนกับผู้ชายที่มีหน้ามีตาทางสังคม อดีตที่เป็นจุดเริ่มต้นของความเลื่อมล้ำและความรุนแรงทางเพศจนเกิดการประชดฐ์ภาษาหนู่วู้ชู้ ขึ้นมา แม้ว่าปัจจุบันจะไม่สามารถเปรียบเทียบกับอดีตที่ผ่านไปมาได้สมบูรณ์ แต่สิ่งที่ยังหลงเหลืออยู่คือเศษเสี้ยวของวัฒนธรรมการดิกรอบความเป็นผู้หญิงในสังคมจีนเรื่อยมา

ซีรีส์นำเสนอมุมมองผู้หญิงจีนที่เผชิญกับการเลือกปฏิบัติทางเพศในที่ทำงาน ความกดดันจากครอบครัวในการหาคู่ครอง และความวิตกกังวลในการเป็นผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จซึ่งถูกเรียนรู้ว่าจะต้องมีความฝันสร้างชีวิตที่สมบูรณ์แบบ เมื่อผู้หญิงอายุเข้าใกล้ 30 ปีมักจะถูกตั้งคำถามว่า “เมื่อไหร่จะแต่งงาน” หรือ “ถูกขอให้ไปคู่ตัว” โดยผ่านการคัดกรองจากบริษัทจัดหาคู่ซึ่งยังคงเป็นที่นิยมมากในประเทศจีนปัจจุบัน ยกตัวอย่างจากซีรีส์ The Rational Life นำเสนอภาพความท้าทายของผู้หญิงวัย 30 ปี ที่ถูกสังคมตราหน้าว่าเป็น “ผู้หญิงเหลือ” แม้ว่าจะใช้ชีวิตถูกต้องตามมาตรฐานของสังคมจีน มีการทำงานมั่นคง รูปร่างหน้าตาสวย ยกเว้นการแต่งงานเพียงอย่างเดียวก็ทำให้กลายเป็นคนที่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม ในขณะที่เดียวกันตัวอย่างจากซีรีส์เรื่อง The Romance of Tiger and Rose นำเสนอในมุมมองที่แตกต่างออกไปจากวิถีชีวิตจริง หากผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้นำ และมีสิทธิในการส่งต่อนามสกุลให้ลูกหลาน ในทางกลับกันให้ผู้ชายกลายเป็นชายขอบในสังคม ถูก

สังคมที่ครอบงำที่ควรจะเป็น เรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดให้ตอบสนองความต้องการของผู้หญิง ในเรื่องมีนัยยะสื่อให้ผู้ชายกลายเป็นวัตถุหนึ่งที่ให้คนมอง โดยมีความสำคัญในเชิงสัญลักษณ์และคุณค่าทางสุนทรีย์ สาเหตุเกิดจากการหล่อหลอมทางวัฒนธรรมเพราะในสายตาของผู้ชายจีนมองเรือนร่างของผู้หญิงเป็นความสวยงามและเป็นรอง

ทฤษฎีอำนาจทางวินัย หรืออำนาจในการควบคุมพฤติกรรม (Disciplinary power) วิเคราะห์ผ่านมุมมองของผู้ชายจีนที่มีความคิดว่าร่างกาย พฤติกรรมและท่าทางของผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ปฏิบัติ บรรทัดฐานของสังคม ผู้หญิงจึงไม่มีอิสระในการใช้ชีวิตของตนเอง โดยการรับรู้ของสังคมทั่วไปอัตลักษณ์ของผู้หญิงถูกวางอยู่บนแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ร่วมไปกับโครงสร้างทางสังคมและระบบทุนนิยม การตัดสินใจด้วยรูปลักษณ์ทางกายภาพสื่อให้ผู้เป็นเพศของความอ่อนแอ จึงถูกกีดกันออกจากการใช้แรงงานต่างๆ อีกทั้งระบบชายเป็นใหญ่ตอกย้ำให้ผู้หญิงมีบทบาทในการเจริญพันธุ์ (Reproductive of Children) และบทบาทของความเป็นแม่ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผู้หญิงจึงถูกด้อยค่ากว่าผู้ชาย ถูกจำกัดพื้นที่ในการแสดงออกให้อยู่ในกรอบแบบแผนอันดี ดังนั้นสำหรับการสร้างชีวิตรีชชีเพื่อสื่อสารกับสังคมวงกว้างและทั่วโลกยังคงเน้นหลักคิดเดิม คือ เพื่อให้สอดคล้องกับการตอบสนองผู้ชายที่เป็นคนกลุ่มหลักในสังคม จึงต้องเลือกตัวละครผู้หญิงที่มีผิวขาว มีความเรียบร้อยแต่ก็ต้องเซ็กซี่มีเสน่ห์ อ่อนโยนแต่ต้องไม่ก้าวร้าว ตามมาตรฐานผู้หญิงที่ดี หรือ ผู้หญิงที่มีคุณสมบัติของการเป็นภรรยาและแม่

2. แนวคิดผู้หญิงเพศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและกระแสสังคม (She Theme) มีที่มาจากผู้หญิง GenZ กลายเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ใหญ่ที่สุดในประเทศจีนและเป็นอันดับ 3 ของโลก เพราะผู้หญิงจีนถือเป็นกำลังหลักในการซื้อของออนไลน์ ช้อบบ้านหรือซื้อรถยนต์เป็นต้น เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อให้ความสำคัญกับผู้หญิงมากขึ้น ในฝั่งของวงการชีวิตรีชชีได้รับอิทธิพลจาก She Theme หากชีวิตรีชชีที่มีผู้หญิงเป็นตัวละครนำจะมีบทบาทของความเป็นผู้หญิงแกร่ง แสดงพลังของผู้หญิง และบอกเล่าการเติบโตของผู้หญิง โดยชีวิตรีชชีต่างๆเริ่มหันมาเล่าเรื่องผ่านผู้หญิงแกร่ง (Working woman) มีนิสัยที่มีความมั่นใจและชอบความท้าทาย ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องราวของชีวิตรีชชีทั้งสามเรื่องที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้างต้น ชีวิตรีชชีเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่ง ความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระของผู้หญิง และมักได้รับความชื่นชมจากผู้หญิงด้วยกัน

Empowered Chinese women transform into driving forces of consumption

The women's consumer market in China, estimated at 10 trillion RMB in 2020, demonstrates substantial influence with 86% of household purchases made by women, and a contribution of 41% to the country's GDP. The rising number of single women and shifting societal trends present new opportunities for brands.

690 million
women living in China

44% of Chinese Gen Z women do not plan to get married (compared to 25% of men)

547 million
are active online users

86% of household purchases (including luxury goods, consumer products, and online shopping) are made by married women

10 trillion RMB
estimated female consumer market size

41% is women workers' contribution to China's GDP as of 2016

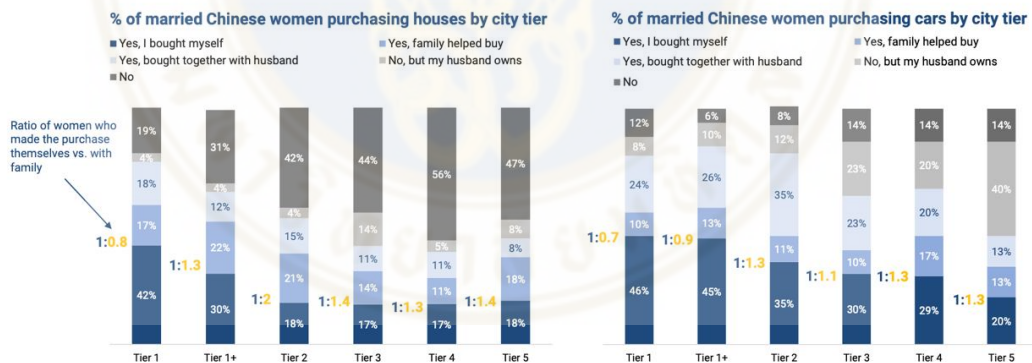
Sources: China Bureau of Statistics, McKinsey, Accenture, Communist Youth League, Daxue Consulting Survey, weforum.org

daxueconsulting

ภาพที่ 4.7 แสดง Empowered Chinese women transform into driving forces of consumption, daxueconsulting

Women in higher-tier cities are more likely to be property and car owners

In general, the lower the city tier, the fewer women own houses and cars by themselves. Of women who own property, more than half in tier 1 cities bought it without the help of family, and of the women who own cars, those in tier 1 and tier 1+ cities more often buy a car themselves than with family.

n=520, (filtered to include only married women), March 2023 survey

daxueconsulting

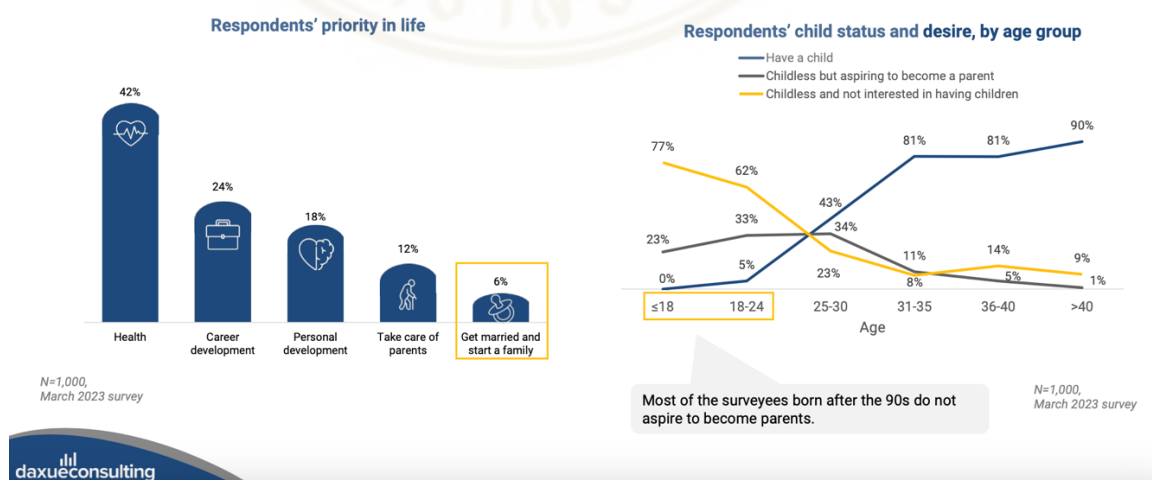
ภาพที่ 4.8 แสดง Women in higher-tier cities are more likely to be property and car owners, daxueconsulting

มุมมองที่ถูกลำเสนอในซีรีส์ทั้งสามเรื่องบอกเล่าเรื่องราวของสถานะทางสังคมของผู้หญิงแกร่งและเก่ง ที่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่ความสำเร็จถูกรายล้อมด้วยผู้ชายส่วนใหญ่ในสังคม ทั้งสามเรื่องราวบอกเล่าถึงตัวละครที่มีสถานะทางสังคมในระดับที่เป็นที่ยอมรับ เป็นผู้หญิงเก่งทำงานเป็นระดับผู้บริหาร โดยมีตัวละครชายหลักเป็นรองทั้งด้านการงานและสถานะทางสังคม

หากแต่สถานะทางสังคมของผู้หญิงต้องแลกมากับการเสียสละ ยกตัวอย่างจากเรื่อง My perfect husband ผู้หญิงเป็นนายความที่กำลังจะได้รับการปรับตำแหน่งเป็นพาร์ทเนอร์ของบริษัท แต่การสมัครเข้ามาทำงานที่นี่จะต้องโกหกว่าตนเองแต่งงานแล้วซึ่งเป็นหนึ่งในคุณสมบัติหลัก เพราะการโกหกเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับตัวละครนี้ เพื่อให้สามารถทำตามความฝันไปสู่ความสำเร็จหลังจากเข้ามาทำงานตัวละครเริ่มมีพัฒนาการพยายามมีความทะเยอทะยานต้องการเปลี่ยนกฎเกณฑ์สำหรับพนักงานผู้หญิง ผู้เขียนบทพยายามเชื่อมโยงการต่อสู้ดิ้นรนของตัวละครหญิงในเส้นทางของความสำเร็จ ในขณะที่เดียวกันสถานะทางสังคมของตัวละครหญิงทำให้สามารถมีอิสระในการใช้ชีวิตมากขึ้น ตัวละครหญิงกลายเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนองค์กรรวมถึงการดูแลครอบครัว แม้ว่าอัตราของผู้หญิงระดับผู้บริหารในประเทศจีนมีเพียงร้อยละ 8 จากประชากรจีนทั้งหมด 689.69 ล้านคน สัดส่วนประชากรหญิงร้อยละ 48.9 ของประชากรทั้งหมด อ้างอิงจากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติจีนในปีค.ศ.2022 จากรายได้ ความสามารถทางอาชีพ การยอมรับสถานะทางสังคม เป็นปัจจัยทำให้ผู้หญิงมีอำนาจการใช้จ่าย

มุมมองด้านการสร้างครอบครัวของผู้หญิงอ้างอิงจากในซีรีส์และสังคมจีนปัจจุบัน การแต่งงานไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับผู้หญิงจีนวัยรุ่นอีกแล้ว ประเทศจีนประสบปัญหาอัตราการแต่งงานลดลงโดยประชากรส่วนใหญ่เลือกเป็นโสด โดยเฉพาะผู้หญิงที่เกิดในช่วง ค.ศ.1990 – 2000 สาเหตุหลักมาจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น ในฝั่งสังหาริมทรัพย์จากข้อมูลในปีค.ศ.2020 ราคาอสังหาริมทรัพย์เฉลี่ยในจีนอยู่ที่ประมาณ 9,991 หยวนต่อตารางเมตร ปัจจุบันคนโสดจึงยังคงอาศัยอยู่กับพ่อแม่เพื่อลดค่าใช้จ่ายเป็นต้น ประชากรเพศหญิงหันมาให้ความสำคัญในด้านสุขภาพเป็นอันดับที่1 รองลงมาคือเรื่องงาน และการพัฒนาตนเอง สำหรับมุมมองของความต้อการมีลูกพบว่าความต้อการมีลูกของกลุ่มวัยรุ่นลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ

ภาพที่ 4.9 แสดง Starting a family is no longer a priority for young Chinese women,

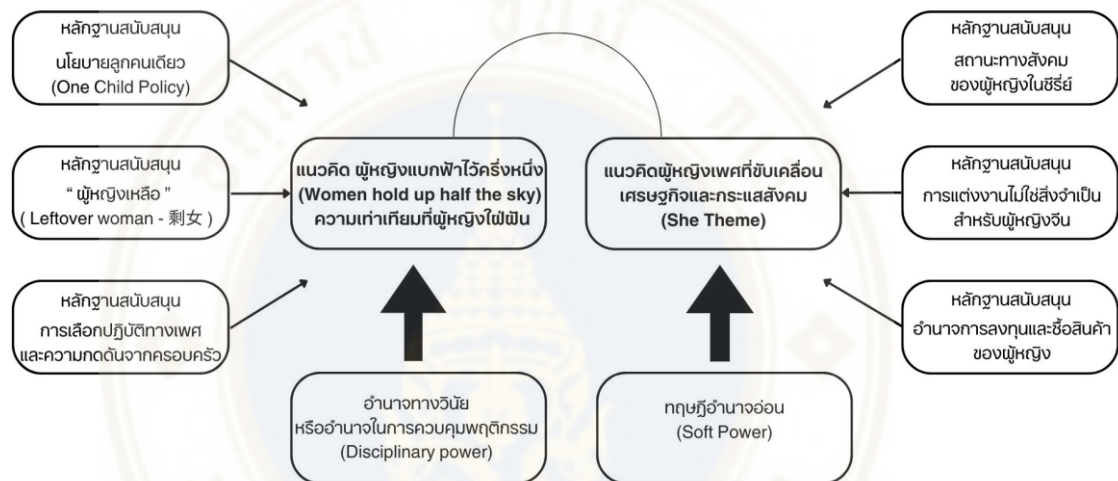

ทฤษฎีอำนาจอ่อน (Soft Power) กับการส่งออกซีรีส์ของประเทศจีน รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจอ่อนมาสนับสนุนกลยุทธ์ทางการต่างประเทศมาตั้งแต่อดีต จากการใช้ความรักชาติ ความเป็นพี่น้องร่วมชาติของชาวจีนระหว่างจีนแผ่นดินใหญ่กับชาวจีนโพ้นทะเล เพื่อระดมเงินทุนจากชาวจีนโพ้นทะเลให้กลับเข้าสู่จีนแผ่นดินใหญ่ ลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นกับการส่งออกวัฒนธรรมสมัยนิยมของจีนผ่านซีรีส์หรือภาพยนตร์ (Pop Culture) การใช้อำนาจอ่อนมีองค์ประกอบ 3 ข้อ คือ ความน่าดึงดูดใจของวัฒนธรรมประเทศ ตามมาด้วยอุดมคติทางการเมืองและสุดท้ายคือนโยบายต่างประเทศ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการผ่านการถูกดึงดูดมากกว่าการบังคับ ทั้งนี้อุดมการณ์หลักของรัฐบาลของสี จิ้นผิง ใช้ชื่อว่า “วัฒนธรรมกับพลังแห่งชาติ” เป็นนโยบายต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศจีนในระดับสากล แม้จะเป็นเรื่องจริงที่ในอดีตวัฒนธรรมจีนมีความไม่เท่าเทียมทางเพศสูง อย่างไรก็ตามจีนยุคใหม่มีความพยายามในการให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมทางเพศ คนรุ่นใหม่ท้าทายบทบาททางเพศแบบเดิมมากขึ้นเรื่อยๆ และสนับสนุนความเท่าเทียมกัน รวมถึงซีรีส์จีนมีบทบาทในการสะท้อนและกำหนดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ ในขณะที่ละครบางเรื่องยังคงรักษาทัศนคติแบบเหมารวมผู้ชายเป็นใหญ่เอาไว้ (Stereotype) แต่บางเรื่องก็นำเสนอตัวละครหญิงแกร่งและจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่ผู้หญิงต้องเจอได้ เช่น การเลือกปฏิบัติในที่ทำงาน และความรุนแรงในครอบครัว สิ่งนี้สามารถสร้างความตระหนักรู้และจุดประกายในด้านการสื่อสารเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศในสังคมจีนเองและสามารถสื่อสารกับผู้ชมทั่วโลกได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามซีรีส์ที่นำเสนอออกมากเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของความบันเทิงที่พยายามจะสอดแทรกเรื่องราวสะท้อนสังคม สิ่งที่ย้ายถอดออกมาอาจจะไม่ใช่เรื่องจริงหรือถูกต้องเสมอไป สิ่งสำคัญคือต้องจำไว้ว่าละครเป็นรูปแบบหนึ่งของความบันเทิง และการถ่ายทอดความเป็นจริงอาจไม่ถูกต้องเสมอไป ยกตัวอย่างวิธีที่ซีรีส์จีนพยายามสะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันทางเพศชายและหญิง คือ การแสดงภาพตัวละครหญิงในตำแหน่งที่มีอำนาจและความเป็นผู้นำ ในแง่ความสัมพันธ์มีบทบาทความสัมพันธ์ที่ดีให้ความเคารพระหว่างชายและหญิง และการส่งเสริมค่านิยมที่ก้าวหน้า ดังนั้นสรุปได้ว่าซีรีส์จีนสามารถเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศได้

อ้างอิงกลยุทธ์ Soft Strategies สอดคล้องกับการส่งออกวัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop culture) ซีรีส์ของประเทศจีนในสองหัวข้อคือ Absorb การแทรกซึมวัฒนธรรมให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผู้บริโภค กล่าวคือ ผู้ชมที่ได้ชมซีรีส์จีนจะได้รับการถ่ายทอดวิถีชีวิตไลฟ์สไตล์ไม่ว่าจะเป็นในด้านอาหารหรือการแต่งกาย ที่สำคัญคือภาษาจีน กลายเป็นภาษาที่คุ้นชินสำหรับคนต่างประเทศอีกด้วย และ Consistency ความต่อเนื่องในการส่งออกซีรีส์จีนในหลากหลายช่องทาง อาทิ Netflix Wotv IQIYI Youku TrueID เป็นต้น โดยในช่วงเวลาเดียวกันจะออกอากาศซีรีส์ที่มีทิศทางของสิ่งที่

ต้องการสื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ชีรีส์ที่มีผู้หญิงเป็นตัวละครหลักที่มีมากขึ้นเพื่อตอกย้ำสารที่ต้องการจะสื่อถึงบทบาทของผู้หญิงจีนที่มีหน้าตาในสังคม และจากกระแสของนักแสดงที่มีชื่อเสียง มีแฟนคลับติดตามจำนวนมาก ทำให้คนต่างชาติหันมาชมซีรีส์จีนเยอะมากขึ้น และมีมุมมองต่อผู้หญิงจีนเปลี่ยนไปในแง่ที่ดี คาราหญิงของจีนสามารถเป็น พรีเซ็นเตอร์ของแบรนด์ระดับโลก

กรอบแนวคิด หลักฐานและทฤษฎีสันับสนุน

ภาพที่ 4.10 แสดง กรอบแนวคิด หลักฐานและทฤษฎีสันสนับสนุน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดทั้งสองแนวคิดที่พบจากการเก็บข้อมูลคือ (1) แนวคิดผู้หญิงแบกฟ้าไว้ครึ่งหนึ่ง ความเท่าเทียมที่ผู้หญิงไฝฝืน และ (2) แนวคิดผู้หญิงเพศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและกระแสสังคม (She Theme) มีความเชื่อมโยงและมีนัยยะสำคัญที่เกี่ยวข้องกัน โดยภาพรวมคือทำให้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงจีนที่ถูกมองโดยต่างประเทศเปลี่ยนไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ในด้านของบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เป็นส่วนหนึ่งของการส่งออกอำนาจอ่อนผ่านวัฒนธรรมสมัยนิยมผ่านซีรีส์จีน และมีมุมมองด้านลบในแง่ของสังคมเกิดจากนโยบายของรัฐบาลคอมมิวนิสต์ที่ต้องการให้ผู้หญิงกลับเข้าสู่วัฏจักรการเจริญพันธุ์เพื่อผลักดันให้อัตราการเกิดใหม่เพิ่มขึ้น โดยอ้างอิงวัฒนธรรมจีนในอดีตที่บทบาทของผู้หญิงคือการมีลูก ดูแลบ้านและครอบครัว ซึ่งในมุมมองนี้ยังคงสะท้อนอยู่ในซีรีส์จีนเช่นกัน จากทั้งสองแนวคิดสะท้อนให้เห็นถึงคลื่นวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมกับกระแสสังคมสมัยใหม่ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ เมื่อปัจจุบันผู้หญิงเป็นเพศที่มีพื้นที่ในสังคมมากขึ้นและเป็นหนึ่งส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน ซึ่งผู้หญิงยุคใหม่มี

เป้าหมายในการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ทำให้การแต่งงานที่เดิมถูกวางให้เป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้หญิงถูกลดทอนความสำคัญลงเป็นอย่างมาก และด้วยปัจจัยค่าครองชีพในประเทศจีนที่สูงขึ้นทำให้การแต่งงานมีครอบครัวและมีลูกกลายเป็นภาระอีกด้วย หากแต่ทัศนคติของพ่อแม่ในสังคมปัจจุบันหรือที่สะท้อนผ่านซีรีส์ยังคงคาดหวังให้ลูกสาวแต่งงานในช่วงวัยที่เหมาะสม

ทั้งนี้ปัจจุบันซีรีส์จีนได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในแถบภูมิภาคเอเชีย จากผลของการเปิดตัวสตรีมมิ่งแพลตฟอร์มของจีนอย่าง Tencent และ Netflix ที่มีจำนวนซีรีส์จีนเพิ่มมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมจีนสามารถแทรกซึมเข้ามาในประเทศ ผู้คนให้ความสนใจและมีอิทธิกับต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นการใช้ Soft Power ของรัฐบาลจีนไม่ได้เป็นเพียงเพื่อการส่งออกวัฒนธรรมไปต่างประเทศเท่านั้น แต่คือความพยายามในการแทรกนัยยะซ่อนเร้นให้กับคนจีนในปัจจุบันด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านประวัติศาสตร์จีนเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมของผู้หญิงจีนที่สะท้อนผ่าน Soft Power จีนปัจจุบัน” ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงภายใต้สังคมปิตาธิปไตย (Patriarchy) ตามหลักคำสอนขงจื้อ (Confucius) ประเด็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศบนฐานความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมจีนอดีตและปัจจุบัน และ 2) เพื่อศึกษาการส่งออกอำนาจอ่อน (Soft Power) ผ่านซีรีส์ของประเทศจีน และการสะท้อนบทบาทของผู้หญิงผ่านสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบัน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary research) การวิจัยโดยการสังเกต (Observational Research) ศึกษาเชิงลึกในรูปแบบของการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Observational Analytic Studies) ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซีรีส์จีนทั้งหมด 3 เรื่อง คือ 1) เรื่อง The Romance of Tiger and Rose (传闻中的陈芊芊, 2020) 2) เรื่อง The Rational Life (理智派生活, 2021) 3) เรื่อง She and her perfect husband (爱的二八定律, 2023) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลเชิงพฤติกรรมและทัศนคติ โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคนจีนจำนวน 4 คน ด้วยคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้วิธีสัมภาษณ์ผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ระยะเวลาเก็บข้อมูลในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 – มีนาคม พ.ศ.2567

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ประวัติศาสตร์ความไม่เท่าเทียมทางเพศของจีนผ่านความเป็นมาของการเกิดภาษาหนู้วู้ชู่

ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาของภาษาหนู้วู้ชู่ ซึ่งเป็นผลจากความไม่เท่าเทียมทางเพศในประวัติศาสตร์จีน เป็นหลักฐานที่ชัดเจนในการสะท้อนชีวิตของผู้หญิงจีนในอดีต สู่ถึงความพยายามในการสร้างพื้นที่ของตนเองในสังคมชายเป็นใหญ่ แม้ว่าภาษานี้จะถูกใช้กันในวงแคบเท่านั้น ดังนั้นภาษาหนู้วู้ชู่ จึงเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในแวดวงผู้หญิงด้วยกันเท่านั้น และเป็น

ภาษาแรกที่ได้รับการยอมรับว่าถูกประดิษฐ์ขึ้นจากผู้หญิง โดยมีแนวคิดว่าเป็นภาษาแห่งความเศร้า ขอมจำนวนที่ต่อโชคชะตาที่ถูกลิขิตจากพระเจ้าในการถูกบังคับให้แต่งงาน ใ้บรรยายความรู้สึก ความผิดหวังในชีวิตในช่วงเวลาหลังแต่งงาน และจะทำการส่งต่อภายในครอบครัวผ่านแม่ให้ลูกสาว หลังแต่งงานซึ่งเป็นบทเรียนจากประสบการณ์ที่ผ่านมาจากแม่ เพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจเข้าใจ ในความรู้สึกเมื่อต้องเผชิญกับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากครอบครัวของสามี โดยปัจจุบันภาษาหน่ว่ว ชู ถูกจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศจีน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ถูกเก็บรวบรวมไว้ที่ พิพิธภัณฑ์บ้านหน่ว่วชู

5.1.2 แนวคิดผู้หญิงแบกฟ้าไว้ครึ่งหนึ่ง ความเท่าเทียมที่ผู้หญิงไฝฝืน

จากการศึกษาพบว่านโยบายของรัฐมีผลต่อบทบาทของประชาชนเพศหญิงของจีน ตั้งแต่ต้นนโยบายสมัยประธานาธิบดีเหมา เจ๋อตุง พยายามเปลี่ยนสถานะของผู้หญิงในประเทศจีนให้มี บทบาทในสังคมมากขึ้นหรือเทียบเท่าผู้ชายโดยเริ่มจากการส่งเสริมด้านการศึกษาและสวัสดิการขั้น พื้นฐานให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่ากัน จนถึงในรัฐบาลของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ประกาศ นโยบายลูกคนเดียวเพื่อพยายามควบคุมจำนวนประชากรจีนซึ่งนโยบายดังกล่าวได้ผลเป็นอย่างมาก เพราะอัตราการเกิดในประเทศจีนลดลงมากและต่อเนื่องตั้งแต่ปีค.ศ.2016 จนถึงปัจจุบันจีนมีจำนวน การเกิดใหม่ลดลงกว่าครึ่งหนึ่ง คือ 9.6 ล้านคน จากเดิม 17.9 ล้านคน และการแต่งงานในจีนก็กำลัง ตกอยู่ในภาวะตกต่ำเช่นกัน ดังนั้นจึงมีนโยบายผลักดันให้ผู้หญิงกลับมาปฏิบัติบทบาทของผู้หญิงที่ดี อีกครั้ง ส่งเสริมให้มีลูกและให้กลับมาอยู่บ้านเพื่อดูแลบ้านดูแลครอบครัว แต่ประชาชนจีนใน ปัจจุบันติดกับดักทางเศรษฐกิจด้วยอัตราค่าครองชีพที่สูงขึ้นทำให้การมีครอบครัวหรือมีลูกนั้นใช้ เงินมหาศาล ถึงแม้รัฐบาลจะพยายามออกนโยบายกระตุ้นการมีบุตรหลายคนที่ตาม ยกตัวอย่างการ เพื่อการกระตุ้นให้อัตราการแต่งงานเพิ่มมากขึ้นจากการระแแสการอยู่คนเดียวที่สูงขึ้น รัฐบาลจึงได้ให้ คำนิยามกับผู้หญิงที่มีอายุมากกว่า 27 ปี และยังไม่ได้แต่งงาน เรียกว่า “ผู้หญิงเหลือ หรือ ผู้หญิงที่ไม่ มีใครเอา” (Leftover woman - 剩女) ต้องแต่งงานจึงจะได้รับยกย่องว่าเป็นผู้หญิงที่ดี

จากการศึกษาชีรีย์จีนสามเรื่องตามขอบเขตงานวิจัย พบว่า ชีรีย์ หรือสื่อโทรทัศน์ นำเสนอประเด็นทางสังคมของผู้หญิงออกมาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1) ภาพลักษณ์ครอบครัวเดี่ยวขนาดเล็กที่มีลูกคนเดียวและเป็นลูกสาวในที่รัฐบาลจีน ประกาศใช้ นโยบายลูกคนเดียว (One child policy) ระหว่างปีค.ศ.1979 – 2015 ชีรีย์บอกเล่าเรื่องราว ความกดดันของครอบครัวที่มีลูกสาวคนเดียว พยายามเลี้ยงลูกสาวให้สมบูรณ์แบบ ต้องเรียนเก่ง มี หน้าที่การงานที่มั่นคง แต่ทุกอย่างนี้เป้าหมายสูงสุดคือการแต่งงานผู้ชายที่มีหน้ามีตาทางสังคม

2) การเลือกปฏิบัติทางเพศในที่ทำงาน ความกดดันจากครอบครัวในการหาคู่ครอง และความวิตกกังวลในการเป็นผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จซึ่งถูกเรียนรู้มาว่าจะต้องมีความฝันสร้างชีวิตที่สมบูรณ์แบบ เมื่อผู้หญิงอายุเข้าใกล้ 30 ปีมักจะถูกตั้งคำถามถึงการแต่งงานมากขึ้น ชีร์รี่นำเสนอภาพความท้าทายของผู้หญิงวัย 30 ปี ที่ถูกสังคมตราหน้าว่าเป็น “ผู้หญิงเหลือ” แม้ว่าจะใช้ชีวิตถูกต้องตามมาตรฐานของสังคมจีน มีการงานมั่นคง รูปร่างหน้าตาสวย ยกเว้นการแต่งงานเพียงอย่างเดียวก็ทำให้กลายเป็นคนที่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม ในทางกลับกันหากผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้นำและมีสิทธิในการส่งต่อนามสกุลให้ลูกหลานได้ เรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดออกมาจะแตกต่างกัน โดยผู้ชายกลายเป็นชายขอบในสังคม

ประเทศจีน (รัฐ) หรือในอดีตถูกขนานนามว่า Man made country เปรียบเสมือนเพศชายที่มีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรม (Disciplinary power) วิเคราะห์ผ่านมุมมองสังคมชายเป็นใหญ่ อัตลักษณ์ของผู้หญิงถูกผูกมัดไปกับ โครงสร้างทางสังคมและระบบทุนนิยม ดังนั้นสำหรับการสร้างชีร์รี่เพื่อสื่อสารกับสังคมวงกว้างและทั่วโลกยังคงเน้นการตอบสนองผู้ชายกลุ่มหลักในสังคม จึงต้องเลือกตัวละครผู้หญิงตามมาตรฐานผู้หญิงที่ดี หรือ ผู้หญิงที่มีคุณสมบัติของการเป็นภรรยาและแม่

5.1.3 แนวคิดผู้หญิงเพศที่ซับซ้อนและกระแสสังคม (She Theme)

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้บริโภคที่ใหญ่ที่สุดในประเทศจีนคือ กลุ่มผู้หญิง เพราะการตัดสินใจซื้อสินค้าภายในครอบครัวเป็นผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อของออนไลน์ ซื้อบ้านหรือซื้อรถยนต์ เป็นต้น อิทธิพลจาก She Theme ทำให้เกิดการสร้างชีร์รี่ที่มีผู้หญิงเป็นตัวละคร เล่าเรื่องผ่านผู้หญิงแกร่ง (Working woman) มีนิสัยที่มีความมั่นใจและชอบความท้าทาย มีอิสระ และมักได้รับความชื่นชมจากผู้หญิงด้วยกัน จากการวิเคราะห์ข้อมูลของชีร์รี่กลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งประเด็นได้ดังนี้

1) มุมมองด้านสถานะทางสังคมของผู้หญิงที่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่ความสำเร็จถูกรายล้อมด้วยผู้ชายส่วนใหญ่ในสังคม สถานะทางสังคมของผู้หญิงต้องแลกมากับการเสียสละ ความกดดัน สะท้อนจากอัตราของผู้หญิงระดับผู้บริหารในประเทศจีนมีเพียงร้อยละ 8 จากประชากรจีนทั้งหมด 689.69 ล้านคน จากสัดส่วนประชากรหญิงร้อยละ 48.9 ของประชากรทั้งหมด ทำให้ผู้หญิงมีความสำคัญทางด้านอำนาจการใช้จ่าย

2) มุมมองด้านการสร้างครอบครัวของผู้หญิงอ้างอิงจากในชีร์รี่และสังคมจีนปัจจุบัน การแต่งงานไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับผู้หญิงจีนวัยรุ่นอีกแล้ว เพราะประเทศจีนกำลังประสบปัญหาอัตราการแต่งงานลดลงโดยประชากรส่วนใหญ่เลือกเป็นโสด สาเหตุหลักมาจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น

ประชากรเพศหญิงหันมาให้ความสำคัญกับชีวิตตนเองมากขึ้นในด้านสุขภาพ และเรื่องหน้าที่การงาน

การใช้อำนาจอ่อน (Soft Power) ของรัฐบาลจีนในการสนับสนุนกลยุทธ์ทางการต่างประเทศกับการส่งออกวัฒนธรรมสมัยนิยมของจีนผ่านซีรีส์หรือภาพยนตร์ (Pop Culture) การใช้อำนาจอ่อนมีองค์ประกอบ 3 ข้อ คือ

- 1) ความน่าดึงดูดใจของวัฒนธรรมประเทศ
- 2) อุดมคติทางการเมือง
- 3) นโยบายต่างประเทศ

โดยเน้นไปที่นโยบายต่างประเทศเกี่ยวกับการส่งออกวัฒนธรรมของรัฐบาลของจีน ใช้นโยบายชื่อว่า “วัฒนธรรมกับพลังแห่งชาติ” เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศจีนในระดับสากล เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมทางเพศ และการส่งเสริมค่านิยมที่ก้าวหน้า ผ่านกระบวนการแทรกซึมวัฒนธรรม Soft Power ให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผู้บริโภคจากการถ่ายทอดวิถีชีวิต ไลฟ์สไตล์ไม่ว่าจะเป็นในด้านอาหารหรือการแต่งกาย ที่สำคัญคือภาษาจีน และกระบวนการความต่อเนื่องในการส่งออกวัฒนธรรม Soft Power ซีรีส์จีนในหลากหลายช่องทาง อาทิ Netflix Wotv IQIYI Youku TrueID เป็นต้น โดยในช่วงเวลาเดียวกันจะออกอากาศซีรีส์ที่มีทิศทางของสิ่งที่ต้องการสื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อตอบย้ำสิ่งที่ต้องการสื่อสารในช่วงเวลานั้น

5.2 ข้อจำกัดทางการวิจัย

1. การหาข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของประเทศจีน อ้างอิงที่มาการเกิดขึ้นของภาษาหนูรัฐ เพื่อสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศ เอกสารทางประวัติศาสตร์มีจำนวนน้อย ทำให้เกิดความจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล

2. กลุ่มตัวอย่างจำนวนซีรีส์ที่เลือกและจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ค่อนข้างจำกัด จึงอาจจะไม่สามารถสะท้อนภาพรวมของสังคมจีนทั้งหมดได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นประเด็นทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งจะสะท้อนจากคนหมู่มาก

3. ซีรีส์จีนปัจจุบันในสตรีมมิ่งแพลตฟอร์มมีจำนวนมาก และในแต่ละช่วงเวลาของการนำเสนออาจจะมีนัยยะที่ต้องการสื่อสารแตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถพิจารณานัยยะของทุกเรื่องไปในทิศทางเดียวกันได้ เพราะบรรทัดฐานของสังคมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

5.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. การเรียนรู้ความไม่เท่าเทียมกันภายในสังคมจีนผ่านประวัติศาสตร์ทำให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งถึงความเป็นมาของภาษาหนุ่มวู่ชู่ ทราบถึงบทบาทวิถีชีวิตของผู้หญิงจีนที่อยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่ซึ่งถูกตีกรอบจากคำสอนของลัทธิขงจื้อ
2. ทำให้เกิดความเข้าใจมุมมองการสะท้อนสังคมจากการสื่อสารผ่าน Soft Power ของประเทศจีนมากขึ้น ซึ่งในเชิงการตลาดสามารถนำ Insight ของกลุ่มเป้าหมายมาใช้สร้างกลยุทธ์ทางการตลาดได้ ในที่นี้คือ กลุ่มผู้หญิงในสังคมจีน โดยเน้นให้คุณค่าเรื่องบทบาทในสังคม การสื่อถึงพลัง ความสามารถของเพศเดียวกัน
3. การเข้าใจวิธีการใช้กลยุทธ์ส่งออกวัฒนธรรมของจีนตั้งแต่อดีตผ่านกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลที่มาตั้งถิ่นฐานต่างประเทศ และการใช้ประโยชน์จาก Soft Power ผ่านวัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop Culture) โดยเฉพาะสื่อความบันเทิง เช่น ซีรีส์จีน เพื่อสะท้อนค่านิยมในสังคม

5.4 ข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลเชิงนโยบายถูกคนเดียว หรือนโยบายของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน ควรขยายขอบเขตการศึกษาโดยการเพิ่มการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์คนจีนควรเพิ่มขอบเขตของกลุ่มเป้าหมายให้มีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากวัฒนธรรมจีนและการบังคับใช้นโยบายของรัฐบาล มีความแตกต่างกันในแต่ละเขตพื้นที่ เพื่อให้สามารถเข้าใจภาพรวมของสังคมในประเทศจีนที่ชัดเจน
3. ควรเพิ่มการศึกษานโยบายต่างประเทศที่สนับสนุนการใช้ Soft Power ของประเทศจีนอย่างละเอียด นอกเหนือจาก Pop Cultures เพื่อให้สามารถคาดการณ์ทิศทางของประเทศจีนในอนาคตได้มากขึ้น
4. ควรเพิ่มการศึกษาจากเทรนด์โซเชียลมีเดีย และข่าวโทรทัศน์ของประเทศจีน เป็นการขยายขอบเขตในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการศึกษาและเปรียบเทียบนโยบายการใช้ Soft Power

บรรณานุกรม

- ชยานิชฐ์ รงคะพิสิทธิ์กุล. (2564). ทักษะคิดและพฤติกรรมการเปิดรับซีรีส์จีนบนแอปพลิเคชัน WeTV ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุริม โอทกานนท์. (ตุลาคม 2565). Value Propositions2022. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา MGM508: Strategic Marketing Management, วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชิตา แสนพิทักษ์, ธัญวรัตน์ เชาวลิต, คิม ของชู. (2563). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคุกคามทางเพศและความไม่เท่าเทียมทางเพศในการทำงานของผู้หญิงในสังคมเกาหลีใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต.
- พิมพ์ฉัตร รสสุธรรม. (2565). การส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายในมุมมองของคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ชรี สุมิตร. (2516). ประวัติอารยธรรมจีน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า44.
- สุภาพิชญ์ ธีระวัฒน์, หอสมุดรัฐสภา. (2565). Soft Power (อำนาจละมุน). สืบค้น 15 ตุลาคม 2566, จาก <https://library.parliament.go.th/index.php/th/radioscript/rr2565-may7>
- อรัญญา ศิริผล. (2018). การเคลื่อนย้ายของคนจีนกับบทบาทรัฐจีนในศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า120-130.
- Bangkok Post. (2023). Banking on the Mainland. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.bangkokpost.com/business/general/2624771/banking-on-the-mainland>
- BBC Travel. (2020). Nüshu: China's secret female-only language. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.bbc.com/travel/article/20200930-nshu-chinas-secret-female-only-language>
- Carmen Lavoie. (2014). Institutional Racism and Individual Agency: A Case Study using Foucault's Disciplinary Power. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://ojs.uwindsor.ca/index.php/csw/article/download/5906/4912?inline=1#:~:text=Disciplinary%20power%20targets%20individuals%2C%20rather,body%20and%20a%20subjected%20body.>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Cathy Lyn Silber. (1995). NUSHU (CHINESE WOMEN'S SCRIPT) LITERACY AND LITERATURE. University of Michigan, pp.1-5.
- DROIDSANS. (2566). หนังสือนอนไลน์ ถูกลิขสิทธิ์ คุกใต้ดินหนังบ้าง รวมแพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง ราคา อยู่ที่เท่าไร? มัดมาให้ทั้ง YOUKU, iQIYI, WeTV, VIU. สืบค้น 23 ตุลาคม 2566, จาก <https://droidsans.com/chinese-movies-platform/>
- ENDO ORIE. (2019). Inscribing Intimacy: The Fading Writing Tradition of Nüshu. CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Fei-wen Liu. (2015). Gendered Words: Sentiments and Expression in Changing Rural China Illustrated Edition. Oxford University Press.
- Feng Xin ming. (2009). Relationship-Defined Obligations, The Five Cardinal Relationships and the Six Cardinal Relationships. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก http://tsoidug.org/papers_lun_comp.php
- Foreign Policy. (2023). China's Newest Action TV Show Is a Propaganda Hit. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://foreignpolicy.com/2023/02/18/the-knockout-china-main-melody-films-tv-propaganda/>
- Gözde ÇEVEN, Mithat KORUMAZ, Yunus Emre ÖMÜR3. (2021). Disciplinary Power in The School: Panoptic Surveillance. Yıldız Technical University.
- Joseph S. Nye Jr. (2004). Soft Power the Means to Success in World Politic. PublicAffairs, pp.5-30.
- Kornphanat Tungkeunkunt. (2016). China's Soft Power in Thailand Culture and Commerce: China's Soft Power in Thailand. สืบค้น 9 ธันวาคม 2566, จาก https://www.researchgate.net/publication/326080395_China%27s_Soft_Power_in_Thailand_Culture_and_Commerce_China%27s_Soft_Power_in_Thailand
- Marketingoops. (2022). 4 กลยุทธ์ ให้แบรนด์ นักการตลาด ผู้ประกอบการ นำพลังแห่ง Soft Power ไปใช้สร้างประสิทธิภาพให้ธุรกิจ. สืบค้น 15 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.marketingoops.com/exclusive/how-to/soft-power-2/>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- McKinsey global Institute. (2018). The power of parity: Advancing women's equality in Asia Pacific. สืบค้น 15 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.mckinsey.com/featured-insights/gender-equality/the-power-of-parity-advancing-womens-equality-in-asia-pacific#part2>
- OPT NEWS. (2565). Soft Power ของจีน. สืบค้น 23 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.opt-news.com/news/25736>
- Ronald Bogue, Hanping Chiu and Yu lin Lee. (2014). Deleuze and Asia. Cambridge Scholars Publishing, pp.198-207.
- RYT9. (2022). CMMU เผยเคล็ดลับวิชา Soft Power ในธุรกิจอาหาร สุขภาพ และสร้างธุรกิจใหม่ อย่างไรให้ปังยิ่งกว่าเดิม. สืบค้น 15 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/3371585#:~:text=วิทยาลัยการจัดการ%20มหาวิทยาลัยมหิดล,สร้างการรับรู้จดจำ>
- Sompong Sanguanbun. (2015). China's Soft Power Policy: Lessons and Implication. Rungsit University.
- The Global and Media. (2023). Xi vs. She: China's government wants women to return to domesticity, but it's already too late. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.theglobeandmail.com/opinion/article-xi-vs-she-chinas-government-wants-women-to-return-to-domesticity-but/>
- The Momentum. (2020). 'สถาบันขงจื้อ' ชุ่มเยียบแผ่อิทธิพลจีน?. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://themomentum.co/confucius-institutes/>
- TrueID. (2563). เรื่องย่อ ข้านี้แหละองค์หญิงสาม The Romance of Tiger and Rose (WeTV). สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://entertainment.trueid.net/synopsis/kyQDR2803rWA>
- TrueID. (2564). The Rational Life รีวิวซีรีส์จีน ความรักหรือเหตุผล ซีรีส์เรื่องใหม่ของ Dylan Wang. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://entertainment.trueid.net/detail/EnX6PKaE6le0>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- TrueID. (2565). รีวิว กฏลึกลับจิดรัก She and Her Perfect Husband ซีรีส์แนวต่างวัยแต่งก่อนค่อยรัก หยางมี่ สวีข่าย ทาง WeTV. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://entertainment.trueid.net/detail/Mjn4RQApJZ3X>
- UNESCO. (2018). Nüshu: from tears to sunshine. สืบค้น 23 ตุลาคม 2566, จาก <https://en.unesco.org/courier/2018-1/nushu-tears-sunshine>
- UNFPA. (2023). Gender equality and women’s empowerment. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://china.unfpa.org/en/topics/gender-equality-and-women-s-empowerment#:~:text=In%20China%2C%20equality%20of%20men,safeguarding%20women%27s%20rights%20and%20interests.>
- Veronica Zanon Martina Albini. (2021). Gender Inequality in the People’s Republic of China. สืบค้น 9 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.europeanguanxi.com/post/gender-inequality-in-the-people-s-republic-of-china>
- Workpoint today. (2562). “ปรมาจารย์ลัทธิมาร” กับกระแสครั้งยิ่งใหญ่ของซีรีส์จีน. สืบค้น 23 ตุลาคม 2566, จาก <https://workpointtoday.com/the-untamed/>
- Workpointtoday. (2019). “ปรมาจารย์ลัทธิมาร” กับกระแสครั้งยิ่งใหญ่ของซีรีส์จีน. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://workpointtoday.com/the-untamed/>
- YouGov. (2023). OTT video streaming services in Thailand: how do platforms compare in popularity vs satisfaction?. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566, จาก <https://business.yougov.com/content/47753-ott-video-streaming-services-platforms-thailand-popularity-vs-satisfaction-netflix-disney-plus-amazon-prime>